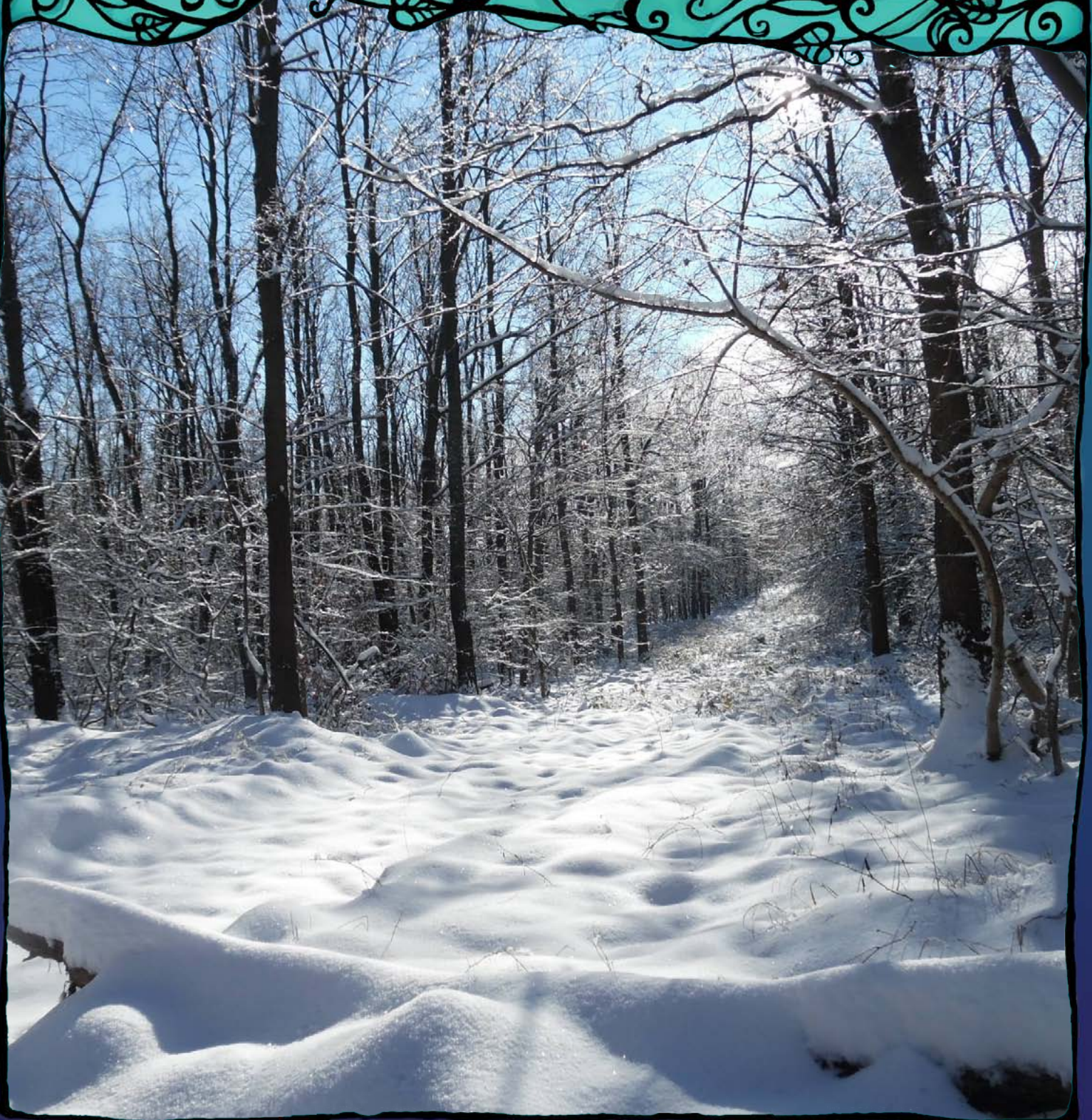

XV. évfolyam, I. szám
2018. január

LASSI LAWIÉ

A Magyar Tolkien Társaság
Hivatalos kiadványa

ՀԱՅ ԳՆՆՅՆ

BEKÖSZÖNŐ

Kevés dolognak örülünk annyira jelenleg, mint hogy elkészült a huszonkettedik *Lassi Laurië*. Szerkesztőségünk ismét minden lelkesedését bevetve dolgozott azon, hogy igényes, minőségi újságot forgathassatok – vagy görgethessetek.

Tizenöt évvel ezelőtt a *Lassi Laurië* harmadik számában az akkori szerkesztőség büszkén számolt be róla, hogy a lap ISSN számot kapott – most ehhez annyit tudunk hozzátenni, hogy kapott még egyet: a digitális kiadváltozathoz. Az előző szám kapcsán izgalmas kérdés volt, hogyan válik be az elsődlegesen online megjelenés és az előrendeléses nyomtatás, de a kísérlet sikeres volt, a továbbiakban is ebben a formában fogjuk folytatni. Ez a megoldás igényel némi figyelmet a hagyományos formátum kedvelői részéről: érdemes feliratkozni a Tolkien.hu portálon a „*Lassi Laurië* folyóirat” témára, hogy értesítést tudjunk küldeni az új megjelenésekről.

Ebben a számban is találtok beszámolókat, verset, novellát és fejtörőt. Azonban a tábori rendek munkáját most nem csak az Irodalom rovatban mutatjuk be: az illusztrációk jelentős része a „Filibert testvér miniatúrafestő műhelye” névre is hallgató képzőművész rend alkotása. Tanulmányként újfent egy kurzusdolgozatot és egy korábbi előadást használtunk fel, előbbi a dalok szerepét vizsgálja a középföldi népek mindennapjaiban, utóbbi a Mandos Második Próféciájával kapcsolatos tudnivalókat tekinti át. Ezúttal interjúból is kettőt hoztunk: az egyikben Mirach, a TLV nemzetközi kategóriájának többszörös győztese mesél online tolkienita alkotói közösségekről, a másikban Füzessy Tamás (Ankalimon) árul el részleteket a *Középfölde történelmének* magyar kiadását hátráltató nehézségekről. Külön öröm számunkra, hogy a megújuló Ajánló rovatba a szűkebb ismerősi, rendezvénylátogatói csapaton kívülről is sikerült szerzőket toboroznunk: ezúton szeretnénk biztatni titeket is, hogy tudassátok velünk, ha szívesen írnátok kritikát egy-egy Tolkien munkásságához kapcsolódó, újonnan felfedezett könyvről, játékról vagy zenéről.

Jó olvasást, jó szórakozást!

Szonja & Metaflora

TARTALOM

SUMMARY

2

KRÓNIKA

2017. június–december

3

BESZÁMOLÓK

Tolkien Gyerektábor 2017 – szervezői beszámoló

4

Tolkien Gyerektábor 2017 – résztvevői beszámoló

5

Tolkien Tábor 2017 – szervezői beszámoló

5

Tolkien Tábor 2017 – résztvevői beszámoló

6

KÖMT 2017 – szervezői beszámoló

7

KÖMT 2017 – résztvevői beszámoló

8

Kisrendezvények – szervezői beszámoló

9

Líthas – résztvevői beszámoló

10

INTERJÚ

Egy rég várt história

11

Gandalf motorbiciklin

14

TANULMÁNYOK

Hová tűnt a világvége?

16

A muzikalitás ereje Tolkien mitológiájában

20

TALÁNYOK

24

AJÁNLO

Kullervo története

25

Middle-earth: Shadow of War

26

Tolkien – már készül az első életrajzi ihletésű film

27

IRODALOM

Testvérballada

28

Töréspont

29

MTT-KISOKOS

Mi fán terem az MTT-s szervező?

32

Lassi Laurië – A Magyar Tolkien Társaság hivatalos kiadványa □ Magyar Tolkien Társaság © 2018
Székhely: 1203 Budapest, Török Flóris u. 19. □ **Felelős kiadó:** Füzessy Tamás, Kutassy Zsófia, Sebestyén Csaba
Szerkesztőség: lassi.szerkesztoseg@tolkien.hu □ **Rendelés:** lassi.rendeles@tolkien.hu
Főszerkesztők: Orthmayr Flóra (Metaflora), Selmeczi Szonja □ **Szerkesztőség:** Hidász Botond (Grondir), Kaszab Zsuzsanna (Melian), Mikešy Anna (Éogil), Sás Bernadetta Sára (Estelwen), Tóth Gergely (Alyr), Tóth-Palásthy Luca (Laerthel) □ **Tördelés:** Selmeczi Szonja □ **Korrektúra:** Simon Csaba Péter (fqgdk)
Grafikai tervezés: Szerján Krisztina □ **Tengwar font:** Tengwar Parmaite by Måns Björkman.
Címlapfotó: Orthmayr Flóra □ **Borítók:** Tábor 2017: Peller Henriett (Sil), Szalay Zsófia Diana (Szozi), Tuska Miklós (Adim) ♦ Filibert-rend: Büki Gabriella (Vewy), Schuster Viktória (Narbeleth), Lőki Dániel (Estel)
HU ISSN 1589-6315 (nyomtatott) ♦ HU ISSN 2560-1598 (online)

SUMMARY

EDITORS' LETTER & CONTENTS 1

WHAT'S ON—TIMELINE 3

A quick overview of our events from the end of June to the end of the year—completed with some other Tolkien-related news of this period.

WHAT'S ON—STORIES 4

Participants and organisers tell their own stories about the events listed in the previous column. The summer camp for school-children entitled 'The Birth of the Rings' was followed both in story and in real time by our main summer camp with the theme 'The Temptation of the Rings'. In October we had our regular creative autumn meeting named 'Guard the Light!' During the year there were also many smaller events in woods and pubs—the leader of our RangerCommando gives a general report on these, while a participant tells about her first 'Lithas' meeting.

INTERVIEW

A Long-expected History 11

Tamás Füzessy (Ankalimon), co-chairman of the Hungarian Tolkien Society has been cooperating with the Hungarian publishers of Tolkien for many years. In this interview he tells about the legal and editorial difficulties regarding the translation and publication of the whole *History of Middle-earth* series in Hungarian which is now more likely to be realised than ever before.

Gandalf on a Motorcycle 14

Eva Zahradníková (Mirach) is a Slovakian Tolkienite artist and writer (and botanist and historical fencer) who won our first international Tolkien Mailing Competition (TLV) with amazing results and now joined the organisers' team. She tells about her activities in many fan art and fan fiction communities and challenges, and also about how one of her TLV solutions, the 'One Donut' went on to have its own life on the internet.

TOLKIEN STUDIES

Where Has the Apocalypse Gone? 16

Flóra Orthmayr's paper is the written version of the introductory lecture that she gave on the Tolkien Day in 2017. It collects the references to the Great End in Tolkien's writings pointing to the 'Second Prophecy of Mandos' in *The History of Middle-earth*. The argument is concluded by conjectures as to Tolkien's final intention regarding the prophecy.

The Power of Musicality in Tolkien's Mythology 20

In this article—originally an assignment for our university course—Péter Kun investigates the importance of music for the peoples of Middle-earth. He writes about the role of songs in the everyday lives of Elves, Dwarves, Ents, Hobbits, Men—and even of evil creatures.

RIDDLES 24

As recently many of our events had a theme connected to the 'dark side of Middle-earth', readers can find here a quiz focused on this topic. They can learn whether they know all the details well enough to disguise themselves as a dragon or remain stuck on the level of a cave troll.

REVIEWS 25

Reviews include an article by Sándor Hujber on the content and background of *The Story of Kullervo* (published in Hungarian in 2016); a critique of the new *Shadow of War* game by Crişan Ioan-Andrei, translated from English; and the rumours about the forthcoming Tolkien biopic, summarized by Bálint Barna.

LITERATURE 28

A poem and a short story written as 'masterpieces' in the main summer camp of 2017.

BEGINNERS' GUIDE TO MTT 32

As many other similar clubs and charities around the world, the Hungarian Tolkien Society (MTT) is run entirely by volunteers and the team is always looking forward to have new members. The different events are organised by independent groups of volunteers—only the list of the main organisers, the general concept and the budget have to be approved by the board of the society.

Az MITT-ben...

Mint az már szokásossá vált, idén is két, különböző korcsoportnak szóló, de összehangolt tematikájú nyári tábor szerveztünk. A **Gyerektábor** ezúttal a Sindeon Egyesülettel közösen rendeztük **június utolsó hetében**, az ő megszokott verőcei helyszínükön, mindkét csapat táborvezetési hagyományaira egyaránt építve. A tábor története a *Gyűrűk születésének* ötszáz éves történetét mesélte el.

A másodkor 1590-es éveiben, közvetlenül az Egy Gyűrű megalkotása előtti időkben játszódó **Nagytábor** története már csak a végkifejletre koncentrált, a titokzatos, bár látványosan jóindulatú Annatar mesterkedéseire és a résztvevő tündék, törpök és emberek általa is szított konfliktusaira. A *Gyűrűk kísértése* című táborra az elmúlt évekhez hasonlóan **augusztus elején**, Parádfürdőn került sor.

Augusztus végén tettük közzé a Tolkien.hu portálon a *Lassi Laurië* első online is megjelenő számát, amelyet hagyományos nyomtatott formátumban októberben vehettek kézbe a gyűjtők.

Szeptember 2-án a Paladar lakásétteremben emlékeztünk meg együtt **Tolkien halálának évfordulójáról**; két héttel később sokkal vidámabb és frissebb emlékek felidézésére volt lehetőség a Károli Gáspár Református Egyetemen megtartott **Tábori Találkozón**; majd az évben utoljára még egyszer táborúzó köré gyűltünk meséket mondani az őszi nap-éj egyenlőség, a **Mabon** alkalmából.

Az október 23-ával meghosszabbított hétvégét használta ki az idei **Kreatív Őszi Művészeti Találkozó**, amely a nyári táborok békés környezetben készülődő gonoszával szemben a jóra törő kreatív alkotást helyezte sötét, morgothi környezetbe *Őrizd a fényt!* címmel Seregélyesen.

Idén ősszel is elindult a **Tolkien Levelező Verseny**, immár tizenkettedik alkalommal: újdonságként idén a dúnadan és a nolda kategória az első két fordulón ugyanazokon a feladatokon dolgozhatott, és csak a második forduló után kellett végleg eldönteniük a csapatoknak, hogy a könnyebb vagy a nehezebb úton folytatják a küzdelmet.

A **KószaKommandó** az őszi-téli hónapokban is távban és időben egyaránt változatos hosszúságú programokra indult – a félnapos normafai kis őszi sétától az ottalvós börsönyi és kőhegyi hétvégéig.

Novemberben került sor a közösség minden, a szervezés iránt érdeklődő tagja számára nyitott egész hétvéges **szervezői képzésre** – korábban ilyen szervezői közösségépítésre és tudásmegosztásra csak egy-egy nagyobb szervezőmunka részeként volt alkalom.

Szintén a már összeszokott „ismerős” közösségnek szóló rendezvény volt a sok év után újra megrendezett **MITT Karácsony** december 21-én, ajándékozással, pásztorjátékkal és ünnepi hangulattal.

...és a nagyvilágban.

A 93 éves **Christopher John Reuel Tolkien** (J. R. R. Tolkien harmadik fia) augusztus végével lemondott igazgatói szerepéről a vagyionkezelő Tolkien Estate és a jótékony célú Tolkien Trust szervezetekben, de változatlanul ő az irodalmi hagyatéék gondozója.

November elején jelent meg az egy évtizeddel korábbi első kiadáshoz képest nemcsak javított, de három kötetnyire bővített *The J.R.R. Tolkien Companion and Guide*, a legátfogóbb kézikönyv J. R. R. Tolkien életéről és műveiről.

November 13-án az Amazon hivatalosan is megerősítette a már korábban felröppent hírt, hogy megszerezte *A Gyűrűk Ura* televíziós adaptációjához szükséges jogokat. A hírek szerint a **tévésorozat** *A Gyűrű Szövetsége* előtt játszódó történet-szálakat fog kibontani, de a megegyezés esetleges spin-off sorozatok lehetőségét sem zárja ki.

November végén, illetve december elején jelent meg a **Középfölde Atlasza** és az **Elveszett mesék könyve** újból felülvizsgált magyar kiadása.

December közepén zárultak le a **Tolkien című film** forgatási munkálatai.

Készülőben van egy **dokumentumfilm-sorozat** is: a 2018 novemberére tervezett *A Hobbit, a Wardrobe, and a Great War* (Egy hobbit, egy ruhásszekrény és egy nagy háború) című ötrészes sorozat az azonos című könyvet követve C. S. Lewis és J. R. R. Tolkien barátságának és háborús élményeinek keresztény hitükre és írói munkásságukra gyakorolt hatását vizsgálja.

Mi várható 2018-ban?

A „sötét oldal” tematikát folytatva a *Rosszfiúk Középföldén* állnak a 2018. január 6-i **Tolkien Nap** középpontjában is, amelyre az Alternatív Közgazdasági Gimnáziumban kerül sor. A *Lassi Laurië* ezen száma mellett erre a napra jelenik meg a 2015. szeptemberi *Egyén, közösség, társadalom* konferenciánk anyagából összeállított **tanulmánykötet** is.

Várhatóan 2018-ban is sor kerül megszokott rendszeres programjainkra: már dolgoznak a Farsangi Bál, a Nagy Nyári Tábor és a Tolkien Kör klubalkalom-sorozat szervezői, folytatódik a KószaKommandó is, számos más tervezett program megvalósítására pedig még nyitva állnak a pályázatok.

Senki nem állíthatja, hogy unalmas az élet a Magyar Tolkien Társaság körül: számtalan kisebb és nagyobb esemény közül válogathatunk az év során. Ezúttal résztvevői és szervezői szemmel is összefoglaljuk az elmúlt időszakot. Milyen volt a Sindeonnal közös szervezésű gyerektábor? Hogy sikerült a nyári nagytábor és az őszi találkozó? Milyen kisebb eseményekre lehetett eljutni idén? A beszámolókból minden kiderül.

A Gyűrűk Születése – Tolkien Gyerektábor a Magyar Tolkien Társaság és a Sindeon Egyesület közös szervezésében
írta: Deák Adri (Pillangó) – vezetőszerző

A Sindeon Egyesülettel már több évvel ezelőtt felmerült egy közös tábor szervezésének ötlete. Néhány meg nem valósult kísérlet után idén úgy döntöttünk, kerüljön bármibe is, de véghez visszük a tervünket. A lelkesedés elsöprő volt, és némi bürokratikus akadály leküzdése után belevágtunk a szervezésbe.

A Sindeon Egyesület elsősorban kamaszokra specializálódott, de a közös gyerektáborra lecsökkentettük a célközönség életkorát, az MTT korábbi gyerektáboraihoz hasonlóan a 8-14 éves korosztály részvételével számoltunk. Szép számmal érkeztek a jelentkezések: ismerősök, korábbi gyerektáborosok, sindeonos gyerekek és olyanok is eljöttek, akik a Facebookon szereztek tudomást az eseményről.

Fotó: Sindeon Egyesület

A helyszín a Lósi Major volt Verőce közelében, ami minden szempontból megfelelt nekünk: gyönyörű táj, kényelmes szállás, remek hangulat – na meg kutyák, lovak, kecskék, azaz minden, ami az idilli környezethez kell. A tábor idejét a nyári szünethez időzítettük: június utolsó vasárnapjától a következő hét péntekéig tartott, így levettük egy kicsit a szülők válláról a nyári hétköznapi elhelyezés gondját, de a hétvégét már újra együtt tölthették a családok.

Fontos volt, hogy a nap szinte minden pillanatában lekössük a gyerekeket. A keretjátékban a nagytáborhoz szeretnünk volna igazodni, így szintén a Gyűrűk kovácsolása köré építettük a történetet, némi átalakítással. A keretjáték folyamatos volt, mindenki kapott karaktert és hozzá illő jelmezt. Még az étkezéseket is keretjátékos lakomákká varázsoltuk, jelmezestül, mindenestül. Ez nagy sikert aratott a gyerekek körében, akik alig tudtak kiesni a szerepükből, és végig nagyon lelkesek voltak.

A keretjátékban kihasználtuk, hogy minden karakter tünde, így minden nappal száz évet ugrottunk az időben – így tudtuk érzékeltetni a történet valódi folyását, és a jelentősebb eseményeket is mind átélhettük. A fő karaktereket a táborszervezők alakították: volt Celebrimborunk, Galadrielünk, valamint – igen furfangosan – két szervező által megszemélyesítve Anna és Tar is.

A tábori játékban Eregion noldáiként ötszáz éven keresztül fejlesztették a gyerekek a birodalmukat, készítettek fegyvereket, vértet, építkeztek, néhányan pedig a hatalmukat gyűrűkbe kovácsolták. Az egyik délutáni kirándulás során Khazad-dúm törpjeivel kereskedtek, sőt, még egy alvó sárkány barlangjába is bemerészkedtek (egy akadálypályán keresztül) a mithrilért, ami a gyűrűkhöz kellett, közben pedig orkokkal harcoltak.

A keretjáték követte a lore-t, és bár a háborúban Annatar sikeres volt, a legfontosabbat, a Három Gyűrűt a harcot túlélő tündék kalandos úton, a Ködhegységen át eljuttatták a Bölcsékhez: Galadrielhez és Gil-galadhoz – ez az utolsó napi kirándulás során valósult meg az erdőben, innen a gyerekek már hazaindultak, a vonathoz kísértük őket.

A tábor során a kreatív tevékenységekre is nagy hangsúlyt fektettünk, így mindenki készített magának zsugorkából címert, bőrből vértet, törp táncot tanult, és egy messzi földről jött noldától a régi korok történeteit is meghallgathattuk. Mozgásként rengeteget zászlóháborúztunk, a harcot pedig a Sindeonban jól ismert gyűrűharc szimbolizálta.

A tábor összességében nagyon jól sikerült, rengeteg élménnyel mentek haza a gyerekek, úgyhogy reméljük, jövőre jöhet a folytatás!

A Gyűrűk Születése – Tolkien Gyerektábor írta: Dánffy Ábel és Dánffy Ákos – résztvevők

Ahogy vége lett az iskolának, alig vártuk, hogy mehessünk a Tolkien-táborba. Első este, mikor megérkeztünk a Lósi Majorba, nagyon kedvesen fogadtak. A környék nagyon tetszett, a környező hegyek, a sok állat, az épületek, a szénabálából épített vár mind mesébe illettek. A szállás és az ellátás kifogástalan volt.

Fotó: Sindeon Egyesület

Másnap megkezdődött a lényeg: a szerepjáték. Megérkeztünk Ost-in-Edhilbe, Eregion fővárosába. Galadriel úrnő elbúcsúzott, az új úr Celebrimbor lett. Mi, a nolda nemesek kiválasztottuk a területeinket, munkásainkat, s megtettük első lépéseinket a hatalom felé. Szövetségek kötettek, alkukat ütöttünk nyélbe, és egy merénylet is történt.

A birodalom egyre csak fejlődött, a városok virágoztak, azonban a gonosz is felütötte a fejét. A környéken orkok jelentek meg, de a hős harcosok hamar hatástalanították hordájukat.

A városba fura alakok érkeztek, akik úgy itták az alkoholos miruvort, mint mások a vizet: a törpök. A kereskedelem fellendült, de mithril nélkül nem volt az igazi. A mithrilbányák kulcsa, az ősi balta egy sárkány barlangjában hevert. A baltát sikeresen kicsempésztük a barlangból, de (az alkoholos miruvor hatására) összetűzésbe keveredtünk a környéken élő koboldokkal, úgyhogy menekülnünk kellett. A mithril segítségével erős hatalomgyűrűket kovácsoltunk.

Egyik nap megérkezett Annatar, aki nagyon kedves volt, és ajándékokat osztogatott. Cserébe arra kért, hogy gyártunk minél több gyűrűt. Újra orkok támadtak, ezúttal nagyobb és erősebb sereg. Visszavonulásra kényszerültünk, sokakat elfogtak. Este Celebrimbor elkészítette a Három Gyűrűt, összeveszett Annatarral, majd elküldte őt. Ekkor kitört a Végzet Hegye, tűzijáték formájában. Másnap a várost már ostromzár vette körül. Sauron végzett Celebrimborral, s szolgálai mindenkit elpusztítottak,

aki nem tudott elbújni, legalábbis így hitték. Ám a noldák szívósabbak, mint gondolták, így Celebrimboron kívül mind túléltek. A Három Gyűrűt sikerült megőriznünk, majd elvinnünk Galadrielhez, s végül örökre elhagytuk Középföldét.

Nagyon tetszett a történet kidolgozottsága, a jelmezek és a kellékek, a szép környezet, az esti tábortüzek, a kézműveskedés és az izgalmas játékok. Na meg Szamóca, a cuki komondor!

Reméljük, jövő nyáron is részünk lesz egy hasonló élményben!

A Gyűrű Kísértése – Tolkien Tábor írta: Madar Bálint – csapatvezető

Morgoth száműzése után Ardán béke honol, népei a jó viszony megőrzésének érdekében egy, a tündéket támogató maia közbenjárására összegyűlnek Tharbadban, hogy rendezzék nézeteltéréseiket, s találkozzanak Annatarral, az Ajándékok Urával...

Parádfürdő immáron negyedik alkalommal adott helyszínt a Tolkien-tábornak, mely keretjátékában az azt megelőző három évnél sokkal nagyobb, epikusabb magasságokba tört – a Gyűrűk elkészültek, sorsuk, mely összekapcsolódott viselőikével, Tharbadban dől el.

A táborozók hat csapatban a tündéket, embereket és Durin népét képviselve formálhatták Középfölde jövőjét jelentős, központi tolkien karakterekkel az élükön. A történet előrehaladtával nem volt hiány feszültségből, intrikából, de nem maradtak el a fennkölt pillanatok sem. A szereplők kiemelkedő játéka nagyban hozzájárult az élményhez, izgalmas volt nézni tanácskozásukat, vitáikat az esti keretjátékos sáv alatt.

Idén is, akárcsak korábban, a táborozók kreatív energiáikat a délelőttök során rendezben vezethették le. Lehetőségük nyílt a miniatúrák művészetét elsajátítani, énekelni, táncolni, a sötét oldal karaktereinek mélységeiben elmerülni, vívni... Munkájukat pedig rendi előadások formájában mutathatták be a többieknek. Nem maradhatott el a kötelező nyálcsorgatás a Szakács-cukrász rend vetítése alatt, de megnézhattuk, merre jártak a Kószák a túráikon, s hogy mire jutott a Bölcs rend a mítoszteremtéssel. Kiemelném a Játékíró rend előadását, de nem szándékozom írni róla semmit. Az MTT Youtube-csatornáján („MagyarTolkienTV”) megtaláljátok. Nézzétek meg – megéri... Ahogyan a csapatok előadásait is. Idén sem maradhattak el a humoros performanszok, de láthattunk egy igazán sötét és izgalmas darabot is Lindon népétől (mely magában foglalta a 4D élményt speciális vizuális és környezeti effektekkel).

Az idei tábor sok területen szakított tradíciókkal, ennek az egyik legszembetűnőbb példája a tábori játékban testesült meg. Idén nem a csapatok versenyeztek – a táborozók titkos céheket hoztak létre, hogy növeljék befolyásukat, s kisebb gyűrűket szerezzenek, melyekkel könnyedén befolyásolhatták a történet alakulását.

Fotó: Szalay Zsófia Diana (Szozsi)

A tábor talán legerősebb pontja a hadijáték volt. Az új koncepció alapján a táborozók egy rémálomban a sötétség által megrontott hőseikkel, csapatvezetőikkel csaptak össze. Mind a játék hangulata, mind a megvalósítás grandiózusra sikeredett, nem véletlenül érkeztek kiemelkedően pozitív visszajelzések róla. Elég csak azokra a pillanatokra gondolni, amikor a domb tetejéről megindult Sauron, vagy Annatar előlépett az álmodók közül.

A Virrasztók céhe éjszakánként a tábor elejétől kezdve kitartóan kutatott információkért, naponta újabb és újabb híreket hozott a táborozóknak. Ők voltak azok, akik először szembesültek Annatar igazi arcával.

A keretjáték leglátványosabb eseményére a kilencedik nap estéjén került sor a tűzzel övezett körtéren (köszönjük, Áron!), mely során Annatar elkészítette az Egy Gyűrűt, s valódi kilétére is fény derült: Sauron visszatért. Válaszul a népek másnap úgy határoztak, hogy felvonulnak a Sötét Úr ellen Mordor kapujánál.

Aznap este, a lakoma alatt Alew meséjéből megismerhettük döntéseink következményeit, s ezzel a keretjáték lezárult, következhetett az utolsó esti buli, melyben mindenki utoljára kiereszthette a gőzt, és mulathatott egyet a barátjaival.

Az időjárás az utolsó napon tökéletesen igazodott a hangulathoz: a szürke, esős és hideg időben, a sárban tocsogva mindenki igyekezett felülkerekedni a tizenegy napon keresztül sűrűsödő káoszon, és rendbe tenni a szálláshelyét. Majd a táborzáró beszéd és a közös fénykép után könnyekkel

küszködve búcsúztak a táborozók és szervezők egyaránt, míg a népek hosszú sora el nem kezdett szállingózni a busz felé. Jó tábor volt. Jövőre folytatjuk.

A Gyűrű Kísértése – Tolkien Tábor írta: Kovács Tünde Ágnes – résztvevő

Az idei tábor hatalmas élmény volt. Nagyon jó csapatba kerültem, amit Viki, Lili és Gery vezetett. Nekem a legnagyobb élmény a hadijáték, a rendi bemutatók és a csapatelőadások voltak. Miért pont ezek?

A hadijáték nagyon jól meg volt szervezve, izgalmasra sikerült. Az NPC-k meggyőzőek voltak, tökéletes hangulatot teremtettek a játékhoz, amihez a zene is hozzájárult. Élveztem a feladatokat (például, amikor Tucsi labdával dobált minket, vagy amikor Natinál csukott szemmel kellett végigmenni az akadálypályán). Szerintem sokkal jobb volt, mint a tavalyi, mert itt meg tudták mozgatni a kicsiket és a nagyokat egyaránt.

A rendi bemutatók szintén izgalmasra sikeredtek. Jó volt előadni a sajátunkat. Élvezet volt együtt táncolni a többiekkel. Szerencsére jól sikerült, dacára annak, hogy mikor összerakták a végét, mi nem voltunk ott Dalmával. A mestervizsgánkra vártunk, amit aztán sikeresen teljesítettünk, és egy nagyon király mesterré avatáson vehettünk részt. Természetesen a többi rend bemutatója is érdekesre sikerült, némelyik kifejezetten vicces volt. Volt, amelyiket csak figyelmesen hallgattuk, de akadt interaktív bemutató is, ebben persze lelkesen vettünk részt. Ilyen volt például a játékiró rend előadása, ami egyszerre volt vicces, kreatív, interaktív és szórakoztató. A főző rend „bemutatóját” idén is nagy figyelemmel kísértem, de ezzel valószínűleg mind így vagyunk. A kószarend tagjai szép helyeken jártak. Bár én nem szívesen gyalognék ennyit, mégis, a képeken bemutatott helyekről még én is úgy gondolom, hogy megérhette ennyit sétálni. A bemutatójukban lévő dal egyszerre volt vicces és szép.

Amit nagyon élveztem még, az a csapatelőadásunk szervezése és bemutatása, valamint a csapatfoglalkozásaink voltak. Lindonnak a saját történetét játszottuk el. Bekötötték a szemünket, bevezettek minket a fák közé, megfogtuk egymás kezét, és Lili előszeretettel locsolt minket vízzel, és tapogatta a fejünket egy sárga kesztyűvel, ami ULUNDO csápjait jelképezte. Vakon kellett megoldanunk a feladatunkat, aztán ki kellett békítenünk Ossét és Uinent. Szerencsére ez sikerült, és megszületett az a csodás dal, amire szerintem mindnyájan emlékeztek, ez a „Húzd jól, húzd meg jól!”. A csapatelőadásunk is jól sikerült véleményem szerint.

A bemutatók mellett éjszakai őrészen is részt vehettünk. Ezek igen fontos szerepet tölthettek be a keretjátékban is. Nekem az volt a kedvencem, mikor Celebimbort le kellett beszélnünk arról, hogy egy új gyűrűt kovácsoljon.

Egy szó mint száz, az idei tábor is hatalmas élményt jelentett, bár a keretjáték tavaly talán izgalmasabb, tömörebb és interaktívabb volt, de még így is ismét a nyár legjobb élményei közé tudom sorolni a tábort. És hogy miért érdemes táborba járni? Mert jók a programok és jó a közösség is. Én mindenkinek csak ajánlani tudom.

Jövő táborban találkozunk!

Őrizd a Fényt! – KÖMT

írta: Kutassy Zsófia (Idhren) – vezetőszervező

Úgy kezdődött, hogy egy ideje már nem szerveztem komolyabban, és ez jól volt így. Kisebb feladatok azért akadtak persze, és már ezek is motiváltak mindig a nagyobb felé, de végül az idei táborban sima résztvevőként töltöttem fel annyira, hogy más volumenben is gondolkozzak. Mikor kikerültek a pályázatok, csendes hangként szólalt meg bennem, hogy lassan itt az ideje... Itt az ideje a KÖMT-szervezésnek. Se csapat, se konkrét ötlet, csak egy körvonalazódó gondolat és a vágy, hogy nagyon szeretnék végre komolyabban belemerülni az egyik kedvenc rendezvényem szervezésébe. Abban biztos voltam, hogy olyanokkal akarok szervezni, akik maguktól jelentkeznek, és ugyanolyan lelkesedéssel közelednek a KÖMT-höz, ahogyan én. Ezért ugyan kicsit félve a sokféleségtől, de kiírtam a Facebookra a felhívásomat, és teljesen random módon összeállt egy remek csapat, akikkel nagyon jó volt együtt dolgozni.

Természetesen itt is előjöttek a nehézségek, például a kínézett helyszín mégsem várt vissza minket, ezért minden vezetőszervező és logisztikus rémálma következett: a helyszíneresés. Hosszas mérlegelés után döntöttünk a nyertes mellett: így lett a 2017-es KÖMT helyszíne Seregélyes. Mivel ez egy álmos kis község, és szinte semmi olyan infrastruktúrával nem rendelkezik, amit már megszokhattunk, megpróbáltuk mindezt ellensúlyozni a leutazás megkönnyítésével, illetve az étkezés és külön szállás előre leszerelésével.

Mikor elérkezett a rendezvény első napja, szervezőtársaimmal már korábban elindultunk, hogy mire az első turnus résztvevő leér, addigra előkészítsük a terepet. Még tartott a tanítás, ezért addig elintéztük az adminisztrációt, és újra magunkba szívtuk az iskola hangulatát. Látszik rajta, hogy a Seregélyesi Baptista Művészeti Iskola nem a megszokott tanintézmény – az igazgató úr minden gyereknek név

szerint köszön, a falon színes rajzok, és valahogy nagyon kedves, szeretettel teli a hangulata. Mivel egy Börtönt szeretnénk volna kialakítani az őszi találkozó helyszínének, ez komoly kihívás elé állított minket, de úgy gondolom, a dekor-team könnyedén megugrotta ezt a feladatot, és a sok önkéntes helyszíni segítő közreműködésével pár óra alatt börtöngraffitik és láncok borították a falakat.

Fotó: Peller Henriett (Sil)

Az idei KÖMT témája Angband volt, a résztvevők pedig a frissen befogott tündék, akikre vagy átalakulás, vagy halál várt – de természetesen nem hagyták magukat, ezért, amíg csak lehetett, hódoltak az addigi művészi tevékenységeiknek, hogy ne hunyjon ki bennük a fény.

Mikor elkezdődött ötkor az első műhelysáv, mi szervezők tovább rendezkedtünk, hogy az esti programra minden készen álljon. Estére terveztük a hangulat alapozását elősegítő megnyitót, ami elég intenzívre sikeredett. Utána csillagfényes álmodást láttak a „rabok”, és bál következett keringőkkel, és néhány egyéb társastánccal.

Másnap reggel a SilBucksban reggelizhettek a résztvevők, majd a következő szabad műhelysáv következett, és míg páran körbeciklizték a Velencei-tavat, addig a többiek bepillantást nyerhettek többek közt a maszk-mesterség, az egyiptológia, vagy a kardtánc titkaiba. Délután indultak a háromalkalmas rendek, melyek idén megint rendkívül változatosak voltak. Személy szerint egyrésztől sajnáltam, hogy idén nekem nem volt lehetőségem ezeken a kreatív foglalkozásokon részt venni, másrészt viszont, végigjárva a rendeket és műhelyeket, bizony gondban lettem volna, ha választanom kell. Mindegyik annyira friss és élvezetes volt, hogy tapasztalataim szerint (és a visszajelzések alapján) idén is remekeltek a műhelyek és rendek vezetői.

Szombat este a közösségi programokon volt a hangsúly, a társasok és a sportprogramok mellett lehetőség volt karaokézni, vagy csak simán beszélgetni is. Vasárnap folytatódtak a rendek, este pedig átvonultunk a művelődési ház színháztermébe, hogy a kreatív foglalkozások bemutatóit,

illetve az előre készült fellépőink produkcióit élvezhessük. Ezután az iskolában várt minket a hagyományos utolsó esti buli, égősorokkal, DJ-kel és kívánságblokkal.

Az utolsó nap délelőttjén, akinek kedve volt, részt vehett egy szabadulós játékban, amelyben a vállalkozó kedvű tündék elmenekülhettek Melkor börtöneiből, amennyiben különböző feladatokat teljesítettek, majd a végső harcban összemérték erejüket és ügyességüket a mélység balrogjával. Ezután még egy utolsó ebéd, majd pakolás, és meg is érkezett a közös busz a résztvevőkért.

Hétfőre elég ronda idő lett, szemerkélt az eső, mégis jókedvűen integettem a távozó „rabjaim” után. Minden felmerülő probléma és szervezési nehézség ellenére ők is vigyorogva integettek vissza, sok élménnyel gazdagodva, fáradtan, de vidáman. Nehéz szívvel búcsúztunk az iskolától, de megkönnyebbülve is, hiszen megcsináltuk: idén is egy izgalmas, remek őszi találkozó kerekedett ki a kezeink alól. Ezúton köszönöm Nekik, akiknek a lelkesedése, kitartó munkája és szakértelme nélkül, és Nektek, akiknek a türelme és vidámsága nélkül bizony nem jöhetett volna létre a rendezvény.

És ne feledjétek: őriztétek a Fényt!

Őrizd a Fényt! – KÖMT

írta: Lencse Anna – résztvevő

A 2014-es tábor óta veszek részt aktívabban MTT-s eseményeken, ettől az évtől vagyok elkötelezett KÖMT-függő is. Sajnos tavaly nem tudtam eljönni, így annál nagyobb várákózással tekintettem az eseményre. Nem kellett csalódnom.

Fotó: Kiss Renáta (Milendoria)

Már a jelentkezésnél világossá vált, hogy nem mindennapi kalandban fogunk részt venni. Ahol megfér egymás mellett a hula tánc, az IT security és a retorikai rend, a műhelyek között pedig olyanokkal találkozhatunk, mint a feminista vitakör, az egyiptológia vagy a bűnügyi profilozás, helyszínként pedig Angband börtöne szolgál, ott egy dolog biztos: unatkozni nem fogunk.

A pénteki leutazást követően elfoglaltuk, és ideiglenesen hálótermékké alakítottuk a seregélyesi iskola tantermeit. Igen, Seregélyes. Nem Zebegény. Az új helyszín jóval nagyobb és labirintusszerűbb az előző évinél, csak még hangulatosabb. A tornaterem akkora, mint egy nagyobb-fajta hangár, és akik nem a tájékozódás mesterei, azoknak bizony meggyűlt a gondjuk a hosszú, kacskaringós, szerteágazó folyosókkal. Persze, mire mi odaértünk, a hely megszűnt seregélyesi baptista iskola lenni, és átminősült valami egészen mássá: a falakról a „megszokott” MTT-s zászlók és plakátok mellett hangulatos égősorok lógtak, és az összes folyosó ki volt plakátolva kisebb-nagyobb QR-kódokkal. Én nem álltam neki beolvasgatni őket, de úgy hírlík, képeket és naplórészleteket rejtettek, még hozzá a hátborzongató fajtából. De ne rohanjunk előre! A lepakolást és a rövid „out”-os megnyitót követően elkezdődtek az első műhelyfoglalkozások.

Én a régóta vágyott jazztánc mellett döntöttem a Bélteki lányok vezetésével, akik amellet, hogy nagyon ügyesek, elég kíméletlenek is. Jól megdolgoztatták készületlen négyfős kis csapatunkat, remegő lábakkal hagytuk el a tükrös termet. Ezután egy hangulatos, sötét, izgalmas „in”-es megnyitó, majd bál következett. A négy keringőblokk között most rendhagyó módon egyéb standard és latin táncok ritmusát vehettük föl: volt cha-cha-cha, tango és swing is. A program egészen hajnal egyig eltartott, de nem hiszem, hogy bárkinek eszébe jutott volna közben egy pillanatra is, hogy fáradt. Annál inkább másnap reggel, mikor a nyolcórás ébresztő és a büfében megvásárolt ínycsiklandó reggeli (a Koppánytól már megszokott, mégis mindig újabb kellemes meglepetéseket tartogató büfének idén külön reggeli menüje volt, és sokakat láttam Estelwen fantasztikus süteményeit is majszolgatni) elfogyasztása után tizkor elkezdődött a második műhelysáv. Nekem a kardtánc rejtelmibe volt lehetőségem bepillantást nyerni, Burány Judit szakértő segítségével. Élvezetes, mozgalmas, nagy odafigyelést és koncentrációt igénylő mozgásformát ismerhettem meg, még hozzá igen jó hangulatban.

Az ebéd és a szieszta után délután négykor kezdődtek a rendi foglalkozások. Elképesztően relaxáló, ellazító és mégis kreatív elfoglaltságot nyújtott Stara tűnemezelő rendje. El sem tudok képzelni jobb lehetőséget, mint énekelgetve, jó társaságban beszélgetve-filozofálva érezni, ahogy a kezünk között a színes gyapjából lassan állatkák és ékszerek formálódnak. Este közösségi- és sportprogramokon vehettünk részt a „Szombat esti láz” keretében. Volt karaoke, társasjáték, kötetlen beszélgetés, röpi a tornateremben.

A harmadik napnak a fáradtság egy új szintjén vágtunk neki, de még így is mindenki mosolygósan és nagy kedvvel folytatta az előző nap félbehagyott rendi munkáját. Vasárnap délelőtt és délután is rendi időszáv volt, majd vacsora után egy színvonalas gálaesten vehettünk részt, ami részben egyéni produkciókból, részben pedig egy-egy rend vagy műhely előadásaiból állt. A rengeteg gyönyörű dal mellett egészen különleges táncrepertoárt is láthattunk: jazz, modern, hastánc (metál zenére!) és az MTT helyben megalakult első és egyetlen hulatánc csoportja! Ezt követően kezdetét vette a fergeteges parti. Másnap egy izgalmas „in”-es játékkal zártuk az eseményt, ami a kegyetlen fél kilences ébresztő után tizenegy környéken kezdődött, és fél egyig tartott. A táborigadijátéknak is beillő szabadulós feladatban egy börtönszökést kellett kivitelezni, méghozzá munkacsoportokban, módszeresen megszerezve az információkat, és kialakítva a haditervet. A meglehetősen fáradtság ellenére az akció sikerrel járt, sőt, sokan kimerültségüket félretéve, önfeledten nevetgélve, piszszegve szaladgáltak a folyosón, vagy agytekervényeiket nem kímélve dolgoztak a tökéletes terven. A játék zárultával az őszi találkozót is lezártuk, majd bámulatra méltó csapatmunkával visszarendeztük az iskolát, és elindultunk haza, hogy testileg kimerülve, de lelkileg feltöltődve vágjunk neki a mindennapok bonyodalmainak.

Kisrendezvények

írta: Kaszab Zsuzsanna (Melian) – főszervező

Mindig kihangsúlyozzuk, mennyire fontos az MTT életében a közösség, a közös időtöltés: erre lehetőség van a táborokban, a tavaszi és őszi kreatív hétvégéken, a Tolkien-születésnapon. De mit csinál az MTT-s, amikor nincs se tábor, se KÖMT, se LEP, se kőszakommandós természetjárás?

2017. január 3. – Koccintás a Professzorra

Tolkien születésnapja viszonylag ritkán esik egy napra a Tolkien-születésnap nagyrendezvényünkkel. Minden évben összegyűlünk egy hangulatos kiskocsmában, és a világ Tolkien Társaságainak hagyományát követve helyi idő szerint 9-kor együtt mondunk köszöntőt a Professzorra. Igyekszünk olyan helyet keresni, ami neki is tetszene, ez az elmúlt években a Kelta Pub volt a Ferenciek terén. A rusztikus hangulatú, csupa-fa pincében már többször gyűltünk össze annyian, hogy a személyzet tagjai – akik már pontosan tudják, kik vagyunk, és miért foglaljuk le ebben a lehetetlen, szilveszter utáni időpontban a helyet – alig férték be.

Fotó: Kaszab Zsuzsanna (Melian)

2017. március 25. – A Tolkien-olvasás napja

A brit (és nemzetközi) The Tolkien Society minden évben meghirdeti a Tolkien-olvasás napja kiemelt témáját, ami ezúttal a „versek és dalok Tolkien műveiben” volt. Ennek szellemében készültünk a felolvasásra szánt szövegrészletekkel. Idén összedolgoztunk Kiss Koppánnyal és Lucával, vagyis a Paladar Lakáséletterem tulajdonosaival, és náluk, jó hangulatú uzsonna keretében tartottuk meg az eseményt.

2017. április 30. – Beltaine

2003 óta töltjük a május elsejére virradó estét és éjjelt a kecske-hegyi kőfejtő katlanában. Az ünnepet a keltáktól kölcsönöztük, akik ilyenkor azt ünneplik, hogy elkezdődött az év napos fele, a fény, az érett meleg tavasz ideje. Mivel idén április 30. vasárnapra esett, még egy rövid kőszakommandós túrával is kiegészítettük a Beltaine-t, így tucatnyi ember a nyéki vadaskert környékén tett kirándulás után ért a helyszínre. A kőfejtőben lévő falat hagyományosan zöld gyertyákkal díszítjük fel, a Kecse-hegy apró fennsíkjának széléről pedig megnézzük a naplementét, verselünk, énekelünk, majd a tábortűznél elkészítjük a vacsoránkat.

2017. június 23. – Lítas és MTT-születésnap

Ezt az estét Szent Iván-éjnek és nyári napfordulónak is nevezzük. Ez is kelta ünnep, annak öröme, hogy végre itt a nyár, és tündérek járnak a közelünkben. A hagyomány szerint ezen az éjjelen akár oda is óvakodhatnak a tűzhöz, és ha nem vigyázunk, az orrunkra koppintanak! Idén is megnéztük együtt a naplementét, piros-narancs gyertyákkal díszítettük fel a falat, igyekeztünk piros gyümölcsöket, süteményeket, italokat fogyasztani. Éjfélkor a rossz szokásainktól szabadultunk meg: papírfecnikre írva a tűzbe hajigáltuk őket. Mint minden évben, a legkitartóbbakkal a napfelkeltét is megnéztük.

Idén a Magyar Tolkien Társaság születésnapját (június 16.) is ekkor ünnepeltük, megemlékeztünk az elmúlt 15 évről, felidéztek legkedvesebb régi történeteinket és dalainkat.

Fotó: Kaszab Zsuzsanna (Melian)

2017. szeptember 2. – Tolkien-megemlékezés

Tolkien halálának évfordulójáról a Társaság alapítása óta megemlékezünk.

Aznapra hűvös, esős időre való előrejelzést kaptunk, mint szeptember elején oly gyakran. Idén már éppen kezdünk késégbeesni, hová menjünk este, amikor érkezett a megmentő felajánlás: ismét Koppány, Luca és a Paladar volt a segítségünkre. A megemlékezést a nagy, kerek asztal körül ülve, gyertyafényben tartottuk, együtt emlékezve Tolkien professzorra, felidézve gondolatokat, idézeteket, verseket a múlandóságról és az el-nem-múlásról, az Örökről, a hagyományokról, az emberi és szellemi nagyságról, a hitről.

2017. szeptember 22. – Mabon, avagy őszi köszöntő piknik

Ezt az eseményt nem sikerül minden évben megrendeznünk, de az időjárás évek óta engedékeny velünk, és a hűvös szeptember végi estéket kicsit megenyhíti. A Mabon is egy régi kelta ünnep, a betakarítás, aratás ünnepe. Ezen az estén a Látó-hegy oldalában található vadregényes pihenőhelyet gyertyákkal és fényekkel díszítjük fel. A vacsora elkészítése után meséket olvasunk a tűz fényénél.

Líthas

írta: Balogh Katalin – résztvevő

Nagy szerencsémre tagja vagyok a Magyar Tolkien Társaság Kószakommandó nevű remek csapatának, akik majdnem minden héten jobbnál jobb erdei kirándulós, természetjárós, barlangban alvós vagy bármilyen más kulturális programra invitálnak.

Mindig vérzik a szívem, ha nem tudok velük tartani.

Régóta szemeztem a tábortüzes, szabad ég alatt alvós, napforduló-köszöntő eseményekkel, mint a Beltaine vagy a Líthas. Végre ebben az évben a Líthas időpontja és a várható időjárás is kedvezőnek ígérkezett. Nosza hát, vágjunk bele! Legyőzve városi punnyadtságomat és aggodalmaimat, férjemet is bevonva a kalandba, kamasz fiunkat pedig saját baráti programján – tehát jó helyen – tudva, boldogan csomagoltam a „kellékeket”. A kószáktól eltanultam, milyen praktikus kis zöldséges „batyukat” érdemes készíteni a sütögetésre.

Magunkhoz vettük a hálósájkjainkat, az izolírokat, vizet, plusz takarót, fejlámpát, egyéb hasznos és haszontalan apróságokat, és irány bele az éjszakába, a kecske-hegyi kőfejtő hangulatos kis katlanába!

Csak este fél tizenegy felé tudtunk odaérni, de hamar megtaláltuk a helyszínt, mert Melian nagyon pontos leírást adott róla. Útközben a hosszú aszfaltos úton megláttunk két tétován sétáló lányt. Mivel mi autóval jöttünk, megálltunk mellettünk, és szinte biztosak voltunk, hogy csak a Líthasra jöhetnek, hiszen ki más mászkálna a gyengén világított úton a Hármashatár-hegy tövében éjnek évadján... Nem tévedtünk. Gyorsan beültettük a lányokat a kocsiba, és hamar odaértünk a parkolóba, ahol a teljes sötétben igyekeztünk tájékozódni. Itt szó szerint belebotlottunk Rabynékba, akik éppen motorjuk épségét vizslatták a sötétben.

Izgatottan közelítettük meg a holdvilágos réten és a kis erdei ösvényen át a katlant. Egyszer csak apró, táncoló fények tűntek fel a fák között, és a jókedvű kacagást is meghallottuk. Végre itt vagyunk! Vidám éneklés és gitárszó fogadott bennünket. Az MTT-s rendezvények sajátosságai közé tartozik, hogy mindig találkozol kedves ismerősökkel és legalább annyi, szintén kedves ismeretlennel is, akikről persze kiderül, hogy a kezdetektől fogva MTT-s őstagok.

Az este enyhe volt, sütögettünk, énekeltünk, majd egy páran úgy döntöttünk, hogy ideje nyugovóra térnünk. Befészeltük magunkat a hálósájkjainkba, álmunkat időnként halk zeneszó kísérte.

Melian gondosan beállította az ébresztést hajnali négy órára, mert a Líthason szokás, hogy hajnalban felkelünk, és megnézzük a napfelkeltét. Gyönyörű napfelkelte várt ránk a fennsíkon, megláthattuk mi is a napi csodát! Ezután már csak a rendrakás volt hátra, majd csendben magára hagytuk a kis katlant.

EGY RÉG VÁRT HISTÓRIA

KÉSZÍTETTE: TÓTH-PALÁSTHY JUCA (JAERTHEL)

Füzessy Tamással (Ankalimonnal), a Magyar Tolkien Társaság társelnökével beszélgettem fordítói és szerkesztői munkáságáról, az egyetemi Tolkien-kurzusról és a Középfölde históriája (The History of Middle-earth) sorozat magyar kiadásának nehézségeiről.

Honnan jött az ötlet, hogy Tolkien-kutatással, illetve fordítással, lektorálással foglalkozz? Hogyan kezdődött?
Alapvetően az MTT-n keresztül. A 2000-es évek elején, A Gyűrűk Ura-filmeket kísérő nagy divathullám kapcsán két kisebb kiadó szeretett volna különböző Tolkien-tematikájú könyveket magyarul megjelentetni. Kérdezték, hogy milyen ötleteink vannak, tudunk-e segíteni a fordításban. Így aztán megjelent három könyv: A Gyűrűk Ura filozófiája, a filmekből és könyvekből készült kvízkönyv, illetve a Középfölde Atlasza első kiadása. A Társaságot, és engem személyesen is ez kapcsolt be a kiadói-szerkesztői, és egyben szakértői világba.

Az Atlasz kapcsán szembesülnünk kellett azzal, hogy mennyire összetett dolog a tolkien írások fordítása: a megjelent művekben szereplő vagy 5000 különböző nevet ugyanis a különböző kiadványok szerkesztői, fordítói eltérően fordították magyarra. Kezdeményezésemre ekkor elindítottuk az úgynevezett Tolkien-terminológiai egységesítési... hát, projektnek is lehet nevezni, bár inkább egy mozgalom, egy törekvés volt. Ekkor már mi kezdtük el megkeresni a kiadókat azzal, hogy akár új könyveket adnak ki, akár a régebbi kiadványokat jelentetik meg újra, mi elvégeznénk a terminológiai egységesítést. Részben mi vesszük fel a kapcsolatot a kiadókkal, részben pedig már minket keresnek emiatt: tudják, hogy rendelkezünk a szükséges összesítésekkel, illetve szaktudással. Egyes kiadványok esetében pedig fordítók és/vagy szerkesztők lettünk mi is.

Van a fordításnak, lektorálásnak valami köze a „valódi” foglalkozásodhoz?

Nem sok. Informatikusként dolgozom, és egyben bölcész is vagyok, mert filozófiával is foglalkozom – de utóbbi inkább hobbi. A Tolkien-kutatás az életemben nem professzionális tevékenység, a főállásom mellett csinálom. Emiatt jóval kevesebb időm van rá, és lassabban is haladok: a publikációs listám az elmúlt nyolc vagy tíz évre visszamenőleg – fordítói és lektori tevékenységemet is beleértve –, jóval rövidebb, mint egy átlagos bölcészszakutatóé. Amatőr státuszom ellenére igyekszem lelkesen, professzionálisan csinálni mindezt.

Fotó: Szerján Krisztina (Nudli)

Ha már a bölcsészetnél tartunk: honnét az egyetemi Tolkien-kurzus ötlete? Egyáltalán, hogyan lehetett ezt megvalósítani?

Az egyik Tolkien-születésnapon az előadások kimondottan egyetlen téma, mégpedig a tolkien művek mitológiája köré csoportosultak. Hét vagy nyolc előadás anyaga készült el, melyek mitológiai szemléletmódról, a tolkien mitológia jellemzőiről, egyéb ismert mitológiákkal való párhuzamairól egyaránt szóltak. Az ELTE TTK Tudománytörténet és Tudományfilozófia Tanszék egyik oktatójának, Kutrovácz Gábornak köszönhetjük, hogy egyetemi kurzus anyaga válhatott belőlük. Éppen akkor fontossá vált a tanszéken, hogy minél több órára minél több hallgató járjon be, így hát verbuváltak „külsősöket” is. Fizetni nem fizettek: alapvetően – és egyébként helyesen – azt gondolták, hogy bizonyára van egy csomó olyan szakértő, aki ingyen is szívesen megosztja tudását, ha ez egy egyetemi kurzus keretében történhet.

Az első évben az előadások mintegy felét tartottam én, a másik felét pedig különböző előadók. Mivel csak én vizsgáztattam, a hallgatók pedig érezhetően igényelték az egységes tematikát, követelményrendszert, egy idő után már az egészet én tartottam. Már a TTK-s kurzust is meghirdettük bölcészseknek, utána átkerült a bölcsészkarra, ahol szintén megjárt néhány tanszék. Mivel ez egy külsős kurzus, tehát közvetlenül nincs köze az ELTE szervezeti

rendjéhez, mindenki afféle „mostohagyerekként” kezelte. Az utóbbi három-négy év minden félévében kisebb harcot vívtunk, hogy meghirdessék, annak ellenére, hogy – volt hallgatóim elmondása alapján –, a szexuálpaszichológia és a rocktörténet mellett az egyetem három legendás kurzusa közé tartozik.

Népszerűség tekintetében? Vagy kuriózum egy kicsit?

Mindkettő. Nagyon sokan akarták felvenni, és tényleg nagyon sokan jártak. Volt olyan félév, amikor 130-140 hallgató járt az előadásra, úgyhogy sikeresnek mondható. Egy idő után felmerült, hogy legyen szeminárium is a haladónak, és meg is hirdettük: a nagyon veretes „Emelt szintű Tolkien-szeminárium” címen ment, tárgya elsősorban a *Középfölde históriája* összehasonlító szövegelemzése volt. Már az elején kikötöttem, hogy 8-10 hallgató alatt nem indítom el, de néha összejött, jó volt.

Egyébként egy év kihagyás után februárban indul a kurzus a Károli Gáspár Református Egyetemen, a Reviczky utcában, ami közel van az ELTE BTK-hoz.

A *Középfölde históriája* új kiadásával kapcsolatban elsősorban arra lennék kíváncsi, hogy mennyi szerepe van a Magyar Tolkien Társaságnak, neked – nekünk – abban, hogy egy magyar kiadás megvalósulhasson?

Nehéz ezt úgy megfogalmazni, hogy ne tűnjön nagyon szerénytelennek. Úgy hét-nyolc éve határoztuk el, hogy megpróbáljuk megjelentetni magyarul a *Középfölde históriája* mind a tizenkét kötetét, és nem állnánk meg az első kettőnél, aztán kiderült, hogy ez az eddigieknél nehezebb vállalkozás. Úgy rémlik, a *Középfölde históriáját* az angolon kívül csak világnyelveken kezdték el kiadni: németül, franciául, spanyolul, és ezek közül csak spanyolul jelent meg mind a tizenkettő. És ezekhez a piacokhoz, olvasóközönségekhez mérten azért Magyarország borzasztóan kicsi...

Több kiadónál kezdeményeztük a projektet: a Cartaphilus, majd később a Helikon vezetőjének, Szász Zsoltnak tették az ötletet. A Cartaphilusnál újra kiadták a *Középfölde históriája* első két kötetét – az *Elveszett mesék könyvét* –, és ez elvileg folytatódott volna, csak aztán a kiadó annyira nem akarta, Zsolt pedig elment a kiadótól. Két évvel ezelőtt újra megkeresett – már a Helikontól –, hogy „melegítsük fel” a korábbi közös ötletet. A jogtulajdonosok azonban nem adták meg az engedélyt: az volt az álláspontjuk, hogy a minőségi fordítás garanciájának hiányában nem igazán támogatják a sorozat újabb nyelvekre való lefordítását.

Ekkor a Magyar Tolkien Társaság nevében megkerestem az angol kiadót. Leírtam, hogy támogatnánk ezt a projektet, hogy milyen szakértelmet tudnánk melléteni, mit

csináltunk eddig. Jött egy elvi engedély, hogy ennek fényében esetleg meggondolják a dolgot. Később a magyar kiadó hivatalosan is kérte a jogokat, ekkor megint akadékoskodott az angol kiadó: újra kérték a szakmai háttérrel, el kellett küldenünk egy konkrét szakértői-fordítói listát és a fordítási koncepciót, melyet az általam vezetett csapat rakott össze. Ennek eredményeképpen végül engedélyezték a kiadást, és 2017 első felében meg is kötöttük a szerződéseket.

Eredeti, ambiciózus célunk az volt, hogy még 2017-ben újra megjelenjen az első két kötet, és, ha lehet, még a harmadik és a negyedik is. Végül ebben az évben csak az első kettő jelenik meg, ugyanis a harmadik kötet utómunkálatai során kiderült, hogy komoly változtatásokra van szükség. A negyedik kötet így szintén átcsúszik 2018 első, vagy második félévére. Most, október végén az első két kötet utolsó simításaira koncentrálunk, ezután tudjuk beütemezni a folytatást. Ami a fordítást illeti, a harmadik kötet teljesen készen van, a negyedik körülbelül 70-80%-nál tart.

Többek között azért húzódtott el borzasztóan az első két kötet lektorálása, mert miután újra belementünk a szövegbe, nem csak mi, de a kiadó is úgy látta, hogy még mindig rengeteg javításra van szükség ahhoz, hogy az eredeti szövegnek ne csak betű szerinti értelmét, hanem hangulatát, stílusát, stilisztikai jellegét is visszaadja a fordítás. Talán egyszerűbb lett volna újrafordítani az egész szöveget, mint teljes egészében felülvizsgálni.

Ez a projekt egyébként nem része a Társaság hivatalos tevékenységének, hanem magánmegbízás a szerkesztők, a fordítók és a kiadó között. Én vagyok a sorozatszerkesztő – ennek kapcsán egy csomó szakértői és szakmaiszerkesztői munkát végzek minden kötetnél. Összetartom a csapatot, próbálok koordinálni a tevékenységünket. Ennek kapcsán személyes döntésem volt, hogy gyakorlatilag csak MTT-seket bízunk meg a kiadáshoz kapcsolódó

Mi az a *Középfölde históriája*?

Ez a magyar címe a *The History of Middle-earth* (röviden: HoME) sorozatnak, amelyben Christopher Tolkien rendszerezve, rengeteg magyarázó és értelmező jegyzet kíséretében tette közzé apja Középföldével kapcsolatos, addig ismeretlen (sokszor töredékes és befejezetlen) írásait, köztük *A szilmarilok* történeteinek különböző változatait, illetve *A Gyűrűk Ura* szövegfejlődésének egyes fázisait. A sorozat angolul először 1983 és 1996 között jelent meg tizenkét kötetben, ezt egészítette ki 2002-ben egy összesített indexkötet. Az első két kötetet magyarul először a Holló és Társa adta ki 1996-ban *Az elveszett mesék könyve* címen, ezt követte a 2011-es, felülvizsgált Cartaphilus-kiadás.

Fotó: Krizsán Anna (Snuffles)

feladatokkal, a szerkesztői, segédszerkesztői, a tördeléshez kapcsolódó, sőt, a fordítói munkákkal is.

A második kiadást már egyszer javítottátok – most mégis megint bele kellett menni szövegszinten?

Legutóbb csak a legdurvább félrefordításokat javítottuk, és most kiderült, hogy még nagyon-nagyon sok a javítandó. Ezek eddig önmagukban álló kötetek voltak – most, hogy a folytatások is meg fognak jelenni, nem szabad megengednünk, hogy nagy stilisztikai, minőségi különbség legyen az első kettő, és a többi kötet között.

A pontos, egységes fordításokon túl szerinted van még olyan különleges „összetevő”, amitől egy Tolkien-fordítás igazán jó lesz?

A fordítási pontosság és a stilisztikai hűség minden fordítás esetében fontos – a tolkien specifikumok abból adódnak, hogy egy hihetetlenül összetett mitológia szeleteiről van szó, és a szöveg tele van a mitológiára vonatkozó utalásokkal. Rengeteg dolgot lehetne többféleképpen fordítani: értelmüket vagy akár stilisztikai értéküket tekintve ezek egyenrangú fordítások, és csak a mitológiai háttér ismerete dönti el, hogy egy fordítás ott, azon a ponton, abban a formában helyes-e vagy sem. Mi MTT-sek, illetve én személyesen is általában ezt a szakértelmet tesszük hozzá: figyeljük a fordítás mitológiai beágyazottságát, helyességét.

A másik specifikum pedig a terminológia. A *Középfölde históriája* negyedik kötetével a magyarul is megjelent Tolkien-művek egyedi kifejezései el fogják érni a mintegy 5000 terminológiai egységet. Ez felfoghatatlanul sok, nincs még egy magyar nyelven megjelenő szépirodalmi mű, melyben ilyen széleskörű terminológiát kellene kezelni. Tudásbázisunkat az úgynevezett *Egységes Magyar Tolkien-terminológiai Jegyzék* gyűjti össze: ezt mi tartjuk karban, és remélhetőleg nemsokára publikálni is fogjuk.

Ezt a publikációt úgy képzeljem el, mint a *Középfölde históriája* tizenharmadik kötetét, az *Indexet*?

Nem lesz papíron kiadva: a Magyar Tolkien Társaság valamelyik felületén fogjuk elérhetővé tenni. Nem lesz letölthető a jegyzék, de rá lehet majd keresni benne bármilyen kifejezésre, és meg lehet találni annak hivatalos magyar fordítását, illetve a nem hivatalos, hibás, vagy korábban megjelent fordításait is.

Számodra személyesen melyik volt az a mozzanata, eleme a fordítói munkának, ami különösen érdekes volt, ami leginkább megfogott?

Talán az, amikor *A Gyűrűk Ura* és *A hobbit* szövegét kellett véglegesíteni. Ott voltak a legfájdalmasabbak az ellentmondások, és egy elég összetett vita is zajlott róluk. *A hobbit* fordításának felülvizsgálata például két különböző ágon haladt: a Ciceró a régi fordítását vizsgálta fölül, az Európa pedig újrafordította. Már ezek között is voltak terminológiai ellentmondások, és utána az egészét össze kellett egyeztetni *A Gyűrűk Urával*. Ez egy nagyon izgalmas időszak volt, mert nem mindent mi döntöttünk el: a kiadóknak és a szerkesztőknek egyéb szempontjai is voltak. A Ciceró a saját korábbi terminológiáját igyekezett megőrizni, az Európa pedig, ami egyben *A Gyűrűk Ura* kiadója is volt, inkább annak a terminológiáját próbálta megerősíteni. Hiába mondtuk nagyon sokszor, hogy 90-95%-ban *A Gyűrűk Ura* terminológiája a helyes, de van néhány alkalom, amikor mégis *A hobbitban* sikerült jobban, pontosabban a fordítás... Nagyon sokszor ezt nem tudtuk elfogadtatni. Izgalmas, összetett munka volt.

A *Középfölde Atlasza* újrakiadásáról mit lehet tudni?

Még 2017-ben megjelenik. Két dologban fog különbözni az előző kiadástól: végre keménytáblás borítót kap, illetve terminológiai felülvizsgálaton esik át. A szövegen gyakorlatilag nem módosítunk. Talán nem is indokolt, hiszen ezt eredetileg is mi fordítottuk. A *Középfölde Atlasza* a terminológiai felülvizsgálat kezdetén készült, és akkoriban még nagyon sok esetben nem volt meg az egységes kifejezés. Az *Atlasz* sok helyen az összes fontosabb, *A szilmarilokban*, *A hobbitban*, illetve *A Gyűrűk Urában* megjelenő kifejezést tartalmazza. Persze mindig kiválasztottunk egy egységeset is, az szerepel a térképeken. Felmerült az is, hogy legyenek színesek a térképek, és a kiadó nem is zárkózott el előle. Aztán kiderült, hogy ha ezt bevállalnánk, akkor már nem tudnák ebben az évben kiadni; de azt ígérték, hogy ha most nem is, de a legközelebbi utánnomásnál újra megfontolják, hogy színes legyen.

GANDALF MOTORBICIKLIN

KÉSZÍTETTE ÉS FORDÍTOTTA: JÓTH-PALÁSTHY JUCA (JAERTHEL)

A fanfiction rejtelsei után most tovább kalandozunk a rajongói alkotások körében. Eva Zahradníkovával (Mirachhal), a Tolkien Levelező Verseny Quendi kategóriájának többszörös győztesével és első külföldi szervezőjével beszélgettem munkáiról, terveiről és online közösségszervező aktivitásáról. Mirach botanikusként egyetemi oktató, valamint a fák élettartamát, öregezését vizsgálja. Szlovákiában él férjével és kislányával. Kedvenc időtöltései közé tartozik az alkotás (legyen szó akár írásról, akár rajzolásról), a kézműveskedés és a történelmi vívás.

Hogyan szeretted meg Tolkienet és műveit?

Nem igazán emlékszem, hány éves voltam, amikor először került a kezembe *A Gyűrűk Ura*. Tíz lehettem, amikor *A hobbitot* olvastam, néhány évvel később pedig megtaláltam a trilógia köteteit a polcon. Emlékszem viseltes borítójukra, az illatukra és a tapintásukra. Emlékszem, reggel korábban felkeltem, hogy még elolvashassak egy-két fejezetet, mielőtt elindulok az iskolába, mert nem hagyott nyugodni a történet, amit előző este félbe kellett szakítanom: tudnom kellett, mi történt azután! Emlékszem, milyen érzés volt befejezni az egyik kötetet, és azonnal kinyitni a következőt – és emlékszem arra is, hogy amikor elolvastam a történet utolsó szavait, utána egész nap mintha egy álomban jártam volna. Ezek az első Tolkiennel kapcsolatos élményeim.

Aztán 15 éves koromban kezembe került *A szilmarilok* és a *Befejezetlen regék*, és újraolvastam a trilógiát, mielőtt ezekhez hozzákezdtem volna. Ekkor kezdtem el kiírni az összes verset a könyvekből, és szóról-szóra megtanulni őket. Máiig emlékszem majdnem az összes Tolkien-versre, amely cseh fordításban valaha megjelent (akkoriban ugyanis szlovákul még nem léteztek). A később megjelent szlovák fordítás nem volt méltó az eredeti szövegekhez, így hát elkezdtem dolgozni a saját verziómon. Minden verset lefordítottam *A Gyűrűk Urából*, és majdnem mindet *A hobbitból*. A szlovák kiadó nem tervez új kiadást, így egyelőre csak a többi rajongóval osztottam meg őket. Amikor azonban a *Beren and Lúthien* megjelent, azonnal elkezdtem lefordítani a verses szakaszokat (egészen pontosan 3235-öt). Épp most fejeztem be, és elküldtem a kiadónak. Remélem, lesz valami eredménye.

Idén szervező leszel a Tolkien Levelező Verseny nemzetközi kategóriájában – de hogyan lettél először résztvevő?

Én kezelem az egyik legnagyobb Tolkien témájú csoportot a DeviantArton (valahogy megörököltem az alapítójától). A verseny első nemzetközi évében a szervezők megkértek, hogy segítsék a népszerűsítésében. Megtettem, és egyúttal be is neveztem.

Kép: Mirach [TLV]

Részt veszel más hasonló programokon, kihívásokban is?

Tagja vagyok a Szlovák Tolkien Társaságnak, de inkább online vagyok aktív. A *TheLotrClub* DeviantArt-csoportban indítottam egy interjú-sorozatot „*Talks with Tolkien artists*” (Beszélgetések Másodteremtőkkel) címmel, amelyben egyaránt igyekszem reflektorfénybe állítani a tolkienita közösség ismert és ismeretlen művészeit. A *Teitho* nevű fanfiction-verseny moderátora is vagyok, ahol minden hónapban új kihívás elé állítjuk a résztvevő szerzőket. Szoktam segédkezni a márciusi „*Back to Middle-earth Month*” („Vissza Középföldre!” hónap) szervezésében is, vagy legalább benevezek. A novemberem pedig általában a *NaNoWriMo* jegyében telik: ez egy írói kihívás, melynek célja, hogy egy hónap alatt elérd az ötvenezer szót egy újonnan kezdett történetben.

Szerinted mennyire fontos az, hogy egy fanfiction vagy fanart alkotója tiszteletben tartsa az eredeti mű szerzőjének koncepcióit, a kánont?

Minden rajongótábor esetében a legkonzervatívabb „puristák” képviselik az egyik, míg a szerző eredeti elképzeléseitől gyökeresen eltérő művészek a másik véglet. A kettő között persze sok különböző fokozat létezik. Én mindkét oldalt meg tudom érteni: a „puristák” igyekeznek szem előtt tartani, hogy maga Tolkien mit szere-

tett, minek örült volna, míg a velük szemben állók szeretnének szabadabban mozogni az általa megalkotott világban. Ha az én történetemről lenne szó, azt hiszem, nem örülnék neki, ha mások átformálnák olyasvalamivé, ami távol áll tőlem – de merem állítani, hogy elfogadnám, vagy legalábbis eltűrném. Az emberi elme szépsége abban áll, hogy mind különbözünk, és mindannyian másképpen értelmezzük, más szempontból látunk egy-egy történetet. Hogy egy példát is mondjak, van egy orosz fanfiction, az *Arda Fekete Könyve*, ami a „sötét oldal” szemszögéből írja le *A szilmarilok* eseményeit, elmossa a jó és rossz közötti határokat. Ez a megközelítés sok vitát szított, de én személy szerint izgalmasnak tartom, és meg is tudom érteni, azzal együtt, hogy közben nem feledkezem el Tolkien eredeti üzenetéről sem.

Ami a saját alkotásaimat illeti... egyszer szóról szóra követem *A szilmarilok*ban szereplő leírást, másszor gondolkodás nélkül lerajzolom Gandalfot egy motorbiciklin. Ha ugyanis igazán szeretsz valamit, tudnod kell nevetni rajta.

Kép: Mirach [DeviantArt]

Mi a véleményed arról, amikor egy-egy alkotás a művész engedélye nélkül kerül megosztásra?

Nagy a különbség a megosztás és a lopás között. A legjobb esetben a megosztás pontos forrásmegjelöléssel, és persze nem kereskedelmi céllal történik. Semmi problémám nincs azzal, ha valaki megosztja egy alkotásomat a barátával vagy követőivel, és feltünteti az eredeti linket. Ennél már kevésbé ideális, ha az utóbbi elmarad. Ez esetben – bár örülök, hogy annyira tetszett az illetőnek a munkám, hogy megosztotta – szeretném, ha azok, akik ezt látják, azt

Kép: Mirach [TLV]

is tudhatnák, ki volt az alkotó, és a többi munkámra is vetnének egy pillantást. Így hát nem örülök kifejezetten a dolognak, de eltűrném. Amit nem tolerálok, az az, amikor valaki ellop egy nem általa készített művet, és kereskedelmi célokra használja – például pólók vagy nyomatok eladására –, gondolván, hogy kidobta a Google, tehát ingyen van. Nem, nincs ingyen.

Mi volt a legfurcsább, legváratlanabb hely, ahol szembetaláltad magad egy alkotásoddal?

Az egyik alkotásom szerepel a harmadik *Hobbit*-film extrái között. Nem vagyok oda a filmekért, de így is nagy megtiszteltetésnek vettem. A fanfictionjaim közül pedig néhányat lefordítottak oroszra, németre és kínaira is.

A legkülönösebb azonban mégis az „Egy Fánk Mind Fölött” esete volt, amit a Tolkien Levelező Verseny egyik feladatára alkottam. Valahogy egy éjszaka alatt híres lett. Sosem fejtettem meg igazán, hogyan történt, de internet-szerte elterjedt, és népszerűvé vált az összes közösségi médiafelületen, ahol megosztották (néha forrásmegjelöléssel, néha anélkül). Még most is felbukkan néha. Mémek készültek belőle, sőt, valaki még egy történetet is írt róla.

Mirach művei:

- **Fanfiction.net:** <https://www.fanfiction.net/u/1740140/Mirach>
- **Stories of Arda:** <http://www.storiesofarda.com/author.asp?AuthID=2706>
- **DeviantArt:** <https://mirachravaia.deviantart.com/>

TheLotRClub: <https://thelotrclub.deviantart.com/>
Teitho: <http://teitho.waking-vision.com/>

(az V. kötetben); végül az 1950-es években újakezdett változat, *A kései Quenta Silmarillion* [LQ] (a X-XI. kötetben). Az ötből háromban [S, Q, QS] szerepel önálló egységként (többé-kevésbé „jóslatként”) a világvégi csata leírása – a másik kettő (a legelső és a legutolsó változat) viszont nem is jut el a történetnek arra a pontjára, ahol ez következhetne.

Hogy hol következne a világvége? Nyilván a történet végén. *A szilmarilok* kiadott változatában a *Quenta Silmarillion* utolsó előtti bekezdése arról szól, hogy Morgotht a valák kutasztották az Éjszaka Kapuján át a Világ Falain túlra, de a hazugságai tovább rügyeznek és gyümölcsoznek az emberek és a tündék szívében. *A Középfölde históriájában* a történetnek ezt a szakaszát mindhárom előfordulása után Morgoth visszatérésének leírása követi: vagy közvetlenül [S], vagy annyi átvezetéssel, hogy Eärendel (Eärendil) addig hajózik az égen, míg el nem jön a Végső Csata Valinor síkján [Q], amelyről Mandos jövendölt Valinorban, és a tündék között terjedt tovább róla a szóbeszéd [Q, QS]. Végül a jóslat után továbbadásuk, fennmaradásuk történetével zárulnak a *Silmarillion* legendái (ez a rövid bekezdés szintén nem került be *A szilmarilokba*).

A Végső Csata

Ahogy *A szilmarilok* elejtett megjegyzései is sejtetik, a világvégi csata eseményeivel Tolkien számos korábbi, a világ teremtéséről és első koráról szóló történetnek ad végső lezárást. Morgothnak a világ kezdete előtt, az ainuk muzsikájában megkezdett harca a világ fölötti uralomért azal folytatódik, hogy visszatér a világ köreire túlról, és a Két Lámpás és a Két Fa után most elpusztítja a Napot és a Holdat is, de aztán vereséget szenved, s eléri őt a halál, a végső pusztulás. Elsődleges ellenfele az S-ben még Fionwë (az istenek hírnökeként a későbbi Eonwë megfelelője, a korai verziókban általában Manwë fia), aki a szöveg változása után [Q, QS] is az őt felváltó Tulkas jobbán áll. Azonban kezdettől fogva (nemcsak a jóslat három változatában, de már az *Elveszett mesék* könyvében felbukkanó világvége-előrejelzésekben is) jelen van Túrin Turambar, és a jóslat szerint fekete kardjával ő méri a végső csapást Morgothra – ezzel a bosszúval zárul az ő története.

A Földet megtörik és újjáalkotják [QS], így a tengerbe és a föld mélyébe vészett szilmaril is előkerül, s Eärendel is visszaadja az általa őrzöttet – Morgoth pusztulásával az ő égi őrsege is véget ér, és visszatérhet a tündék közé. Fëanor meghozza azt az áldozatot, amelyre életében nem volt hajlandó: átadja a szilmarilokat Yavannának,

aki tüzükkel újjáéleszti a Két Fát; Valinor hegyeit lerombolják, és a Fák fénye szétárad a világban. (Persze ez a rész is átment kisebb változásokon: az S-ben például még Maidros [Maedhros] szerepel Fëanor helyett, illetve az sem állandó, hogy ki „töri meg”, vagyis pusztítja el végül a köveket.)

Kép: Mirach [DeviantArt]

Tündék, emberek és Túrin

Míndez (talán csak Túrin visszatérését kivéve) nagyrészt összhangban áll *A szilmarilok* utalásaival, és kisebb módosítások, szerepátrendeződések mellett a lényeg tekintve szövegváltozatokon átívelően állandó leírása a világvégi eseményeknek.

Azonban ezután következik még a jóslat legváltozékonyabb és „legkérdésesebb” része, amely legkésőbbi teljes formájában így hangzik [QS]: „*Ebben a fényben az istenek ismét megfiatalodnak, és a tündék felébrednek, és minden halottjuk feltámad, és beteljesül Ilúvatar velük való szándéka. De emberekről azon a napon nem szól Mandos jóslata, és nem említi egyetlen embert sem, kivéve Túrint, aki helyet kap a valák fiai között.*” Hogy igazán érezhető legyen, mennyit alakult Tolkien szándéka ezt a bekezdést illetően, a „három fő változat” képénél kicsit pontosabban kell követni a *Középföl-*

de *historiájában* ábrázolt alkotói folyamatot, amelynek feltárásához az összefüggő kéziratok és a gépiratokhoz fűzött utólagos megjegyzések mellett Christopher sokszor a tintával átírt szöveg alól is megpróbálta kiolvasni a ceruzával írt, majd kiradírozott előzményt. A fenti két mondatból az S első verziójában még csak az első szerepelt, amelyben „istenek és tündék és emberek” fiatalodtak meg és támadtak fel, de az „emberek” már ennek a szövegnek a felülvizsgálatkor kikerültek a felsorolásból. Egyúttal megjelent a második mondat eleje, amely a Q-ban egészült ki azzal, hogy Túrint az „istenek között említik” – a Q javításában pedig már az „istenek fiai közt”. Végül a Q-verziónak a legkésőbbi szövegváltozatokkal [LQ] együtt legépelte példányán Tolkien egyéb kisebb módosítások mellett egy nagy „X”-et írt a margóra a fent idézett bekezdés mellé.

A fő bonyodalom tehát valóban Túrin visszatérése. Míg a jóslat többi eleme nagyjából érthető folytatása az ismert eseményeknek, és a világ körein sem lép túl, addig egy halott ember visszatérése, pláne a „valák fiai” közé sorolása valóban felvethet néhány kérdést. A Túrin-történetnek az *Elveszett mesék* könyvében olvasható legkorábbi verziójában Vainóni és Turambar (Nienor és Túrin) halála után „megtisztul”, és a valák között él tovább. Ilyen előzmény után még nem volt meglepő, hogy Túrin ott állhat Fionwë mellett a Végső Csatában is, de ez a magyarázat a későbbi szövegváltozatokban már nem áll rendelkezésre. Akkor hogy kerül oda? A jóslat első verziójában [S] csak Túrin lelke vesz részt a csatában, de hogy hol volt addig (Mandos csarnokában vagy a világ körein túl), és hogyan jött onnan vissza, az nem derül ki. Csak az utolsó [QS] jóslatverzióba került bele, hogy Mandos csarnokából érkezik: ezt pedig egy, a záró mondatok mellé írt „X”-szel egyidős javítás változtatta arra, hogy Túrin a világ végéről, az Emberek Végzetéből tér vissza.

De mit is tudunk Ilúvatar Gyermekének végzetéről, a halál, illetve a világvége utáni sorsukról? A *szilmarilok* szerint a valák annyit árultak el a tündéknek, hogy „az emberek részt fognak venni az ainuk második muzsikájában; míg Ilúvatar nem árulta el, hogy mi a szándéka a tündékekkel a világ vége után” – ráadásul ez az állítás már az *Elveszett mesék* könyvében felbukkan, és végigvonul a későbbi szövegváltozatokon is. Ezzel első ránézésre kicsit ellentétesnek tűnhet a jóslat üzenete, mely „emberekről azon a napon nem szól”, arról viszont igen, hogy a tündék feltámadnak, és „beteljesül Ilúvatar velük való szándéka”. De a két állítás valójában nem mond ellent egymásnak: a különbség csak annyi, hogy az egyik esetben a tündék

sorsa ismeretlen, míg az emberekről megtudunk valamit, a másokban pedig pont fordítva: a tündékről van szó, az emberekről nincs. A kettőt összevetve az derül ki, hogy az emberekről nem tudjuk, mi a szerepük a világvégi csata idején, de tudjuk, mi a sorsuk a világvége után; míg a tündéket illetően csak annyi biztos, hogy a világvégi események során feltámadnak a Két Fa újjáélesztése utáni új világban. Ez ugyan azt sugallja, hogy ebben az új világban élhetnek majd tovább, amelynek történetét az emberek együtt éneklük az ainukkal – de ez már következtetés, maga a szöveg itt is ugyanúgy csak „Ilúvatar szándékát” említi velük kapcsolatban, mint *A szilmarilokban*.

Vajon miért maradt ki ez a rész *A szilmarilokból*?

A *szilmarilok* összeállításakor Christopher Tolkien célja egy egységes, ellentmondásmentes szövegváltozat kialakítása volt. A *Befejezetlen regék* előszavában azt írja erről, hogy „a szerkesztés elsődlegesen, ha nem is kizárólagosan a belső és külső kohézió megteremtésére irányult”, és ehhez meg kellett hoznia „számtalan »nem hitelesített« döntést a variánsok és egymással versengő változatok között”. De mivel kerülhetett összeütközésbe „Mandos Második Profécijája”?

A *szilmarilok* kiadott változatában egyetlen olyan szakasz van, amely kifejezetten tagadja a jóslat létezését, mégpedig pont az a bekezdés, amely átvette a helyét a *Quenta Silmarillion* zárásaként: „Itt ér véget a *Silmarillion*. S ha a nemestől és a széptől a sötétségig s a pusztulásig jutott, hát ez volt öröktől fogva a Megrontott Arda sorsa; s ha lesz még változás, s a Rontás jóvátételét, azt csak Manwë és Varda tudja, ám ők nem nyilatkoztak, s erről nem esik szó Mandos ítéleteiben sem.” A HoME X. kötetéből kiderül, hogy ez a bekezdés eredetileg a *Valaquenta* késői [LQ] verziójának a zárása volt („Itt ér véget a *Valaquenta*” kezdőmondat, de ettől eltekintve ugyanebben a formában), és az ehhez a szakaszhoz írt jegyzetében vont le Christopher Tolkien azt a következtetést, hogy „Mandos Második Profécijája eddigre tehát végérvényesen eltűnt”.

Azonban nem ez az egyetlen olyan részlet a késői szövegváltozatokban, amely arra utal, hogy a világvégéről szóló előrejelzést J. R. R. Tolkien sem a korábban megírt formában szerette volna közzétenni. A Túrin-elemet illetően a fenyegető sorszéli „X”-en túl leginkább a XII. kötet egyik (a *The Problem of Ros* fejezethez fűzött) szerzői megjegyzése sugall komoly koncepcióváltást: eszerint ugyanis egy emberasszony, Andreth azt jósolta meg, hogy Túrin Fekete Ancalagon legyőzésére tér vissza a halálból, mielőtt

végleg elhagyja a világ köreit. (Ugyan szintén a „Végső Csata” jelenik meg, de ezt a kifejezést az első kort lezáró csatára is használják, és itt feltehetően ebben az értelemben szerepel. Kétszer visszatérni a halálból pedig már Túrin részéről is túlzás lenne.) A X. kötetben (az *Athrabeth Finrod ah Andreth* fejezethez fűzött szerzői megjegyzésekben) pedig ezt olvashatjuk: „Említésre méltó, hogy a tündéknek nem voltak mítoszaik vagy legendáik a világvégéről. A *Silmarillion* végén szereplő mítosz númenori eredetű; egyértelműen emberek írták, bár a tünde hagyományt ismerő emberek.”

Érthető, hogy mindezek fényében Christopher úgy érezte, a jóslat utolsó ismert formája nem felel meg apja végleges elképzelésének, és valószínűleg ezért döntött úgy, hogy kihagyja *A szilmarilokból*. Ez az utolsó részlet azonban amellet, hogy nyilvánvalóan kiiktatja az „így szólt Mandos [...], és szavainak hírét suttogták mind a Nyugat tündéi” keretet, egyúttal megerősíti azt a feltételezést, hogy valamilyen formában mégiscsak a világvégéről szóló „mítosznak” kellett volna lezárnia a *Silmarillion* történetfolyamát. Számomra ennek a gondolatnak – hogy J. R. R. Tolkien eredeti elképzelései szerint a *Quenta Silmarillion*nak alapvető része kellett legyen a világvégi eseményeket előrevetítő befejezés – a legerőteljesebb bizonyítéka az a levél (#131), amelyet Tolkien *A szilmarilok* és *A Gyűrűk Ura* együttes megjelentetése reményében (feltehetően 1951 végén) írt Milton Waldmannak mint reménybeli kiadónak. Ebben a levélben ugyanis a *Silmarillion* eseményeit összefoglalva Tolkien nem mulasztotta el megemlíteni, hogy „ez a legendárium egy látomással végződik a világ végéről, megtöréséről és újraalkotásáról, a *szilmarilok* és a »Nap előtti fény« visszanyeréséről – egy végső csatát követően, amely szerintem többet köszönhet a Ragnarök északi látomásának, mint bármi másnak, noha nem nagyon hasonlít rá”.

Mindezek fényében tehát úgy gondolom, hogy ha J. R. R. Tolkien valaha befejezte volna *A szilmarilokat* – és nem javít és alakít rajta még annyit közben, hogy az eredmény már cseppet se hasonlítson arra, amit mi végül Christopher jóvoltából ezen a címen megismertünk –, akkor valamilyen módon mégiscsak a világvégét idéző látomással végződött volna a történet: de hogy pontosan milyen formában, azt már nem tudjuk meg, „míg a világot szét nem rombolják, s újjá nem teremtik.”

Források:

- J. R. R. Tolkien: *Befejezetlen regék Középföldéről és Númenorról*
- J. R. R. Tolkien: *A Gyűrűk Ura*
- J. R. R. Tolkien (szerk. és jegyzetek: Christopher Tolkien): *The History of Middle-earth* (I-II., IV-V., X-XII.)
- J. R. R. Tolkien: *A szilmarilok*
- The Letters of J. R. R. Tolkien* (szerk. Humphrey Carpenter, Christopher Tolkien)

„A Ragnarök északi látomása”

A Ragnarök („Istenek Végzete”) a skandináv mitológiában a világot elpusztító végső csata. Az Edda-versekben és a Próza-Eddában olvasható leírás szerint ekkor az addig béklyóban tartott gonosz erők elszabadulnak, farkasok falják fel a Napot és lopják el a Holdat, a hegyek leomlanak, a tenger kiárad, az óriások az istenek ellen vonulnak. A világvégi eseményekről szóló jövendölés, amelyet maguk az istenek is ismernek, részletesen leírja, melyikük milyen ellenséggel kerül szembe, és hogyan ölik meg egymást. Majdnem minden és mindenki a lángok martaléka lesz, de a pusztulás végén a tengerből új föld emelkedik ki, amely vetetlenül is terem, és a túlélő egyetlen emberpár leszármazottai népesítik be. Az égen a Nap leánya jár, és a feltámadásra méltó hat isten is visszatér.

(Bernáth István: *Skandináv mitológia* alapján)

Kép: Johannes Gehrts [Wikimedia Commons]

A MUZIKALITÁS EREJE TOLKIEN MITOLÓGIÁJÁBAN

ÍRTA: KUN PÉTER

A tolkieni mitológiában a zene nagyon komoly szerepet játszik: nemcsak a közvetlen hatással bíró varázsdalok formájában, de a mitológia népeinek életét is meghatározta a zeneiség, történetük alakulásában fontos, gyakran döntő szerepe volt a különböző hangszereknek, énekeknek. A muzikalitásnak ezt a mindennapi jelentőségét, Középfölde népeinek zenéhez való viszonyát dolgozza fel ez az egyetemi Tolkien-kurzus keretében készült dolgozat.

Tündék

Tolkien világában minden nép számára kiemelt jelentőséggel bír a zene és annak szeretete, sokkalta fontosabb, mint bármilyen más művészeti forma. Mégis, a tündék élete, egész lényük olyannyira összefonódott a muzsikával, ahogy arra egyetlen más népnél sem találunk példát. A legjobban talán Bilbó fogalmazta meg ezt Elrond házában: „Nem mintha a hobbitok valaha is tünde módon éreznének rá a muzsikára, énekszóra és mesékre. Nekik ez mintha az ételük-italuk lenne, sőt még annál is több.”

Oromë is a zene segítségével lelt rá Ilúvatar első Gyermekre: ez a nép már születése pillanatában dallal köszöntötte a csillagokat, a vala ezt hallotta meg, és így ismert rájuk. Hitük szerint a vanyákat Manwë ajándékozta meg a dallal és a verssel, „mert a vers Manwë öröme, s a szavak zenéje az ő muzsikája”. Az Elsőszülettek quendeknek nevezték magukat, szóval szólóknak, mert „addig nem találkoztak egyetlen más eleven lényvel sem, amely beszélt vagy énekelt”. Eszerint a tündék a beszéd mellett az éneket tartják az értelem, a lélek kifejeződésének, ami önmagában rengeteget elárul a zenével való szoros kapcsolatukról.

A kultúra továbbfejlődésében is múlhatatlan szerepe volt a muzsikának. A tündék történelme szerint a noldák találták fel az írást, közülük is a tirioni Rúmil, „aki elsőként alkotott jeleket a beszéd meg a dal lejegyzésére”. Rúmil mester – és feltételezhetően a többi nolda is – fontosnak tartotta a dalaik feljegyzését. Sajnos arról nem szólnak források, hogy csak a szövegeket őrizték meg, vagy a dallamot is sikerült maradandóvá tenni, jelekként leírni.

A tündék értékrendjében is visszaköszön a zene fontossága. Mondáikban egy-egy személy magasztalásakor szinte elmaradhatatlanul szerepel az illető zenei tudása mint legnagyobb érdem. Melianról így szól a rege: „nem volt nála sem szépségesebb, sem bölcsebb, sem járatosabb a dalban meg a varázslásban”. Fëanor fiainak felsorolásakor minden fiúhoz társít a tünde- emlékezet egy-egy kivételes tulajdonságot, így az ügyeskezü Curufin és a szálas Maedhros mellett egyenrangúnak tekintik érdemben a dalos Maglort, „akinek hangja messze szállt földek és tengerek fölött”. Ugyanakkora szerepe van az énekeknek akkor is, mikor egy

egész népet hasonlítanak össze egy másikkal: „a noldák testi és szellemi ereje mindig nagyobb volt, kiválóbb harcosok és bölcsök voltak, [...] ám a sindáknak volt szebb a hangja, és járatosabbak voltak a muzsikában”. Ossiriand tündéinek vidékét egyenesen Lindonnak, a zene országának nevezték. Gandalf így búcsúzott a Bakacsinerdő Tündekirályától, mikor Bilbóval hazafelé tartottak a nagy kaland után: „Ég veled, ó, Tündekirály! Dal járja be a zöld erdőt, míg ifjú a világ! S dalos legyen a néped is!”

A különösen kiváló énekmondók nevét is megőrzi a tünde regék. Lúthien csodás éneke a legkiemelkedőbb, énekével a világ sorsát is meghatározta. Fennmaradt mellette Daeron neve is, aki lanton kísérte Lúthient, őt a legnagyobb zenészként tartják számon. Őt követi Maglor, aki – miután a szilmarilt a tengerbe dobta – „mindig a víz partján bolyongott, és szomorúan dalolt a hullámok mellett”. Hogy pontosan milyen műfajú alkotások is születtek a tünde énekmondók ajkain, nem tudjuk, ugyanakkor a Középföldéről ismert dalaik legtöbbször elégikus, az elmúlást és a tenger utáni vágyakozást versbe foglaló ének. Aragorn szól egyszer az ilyen alkotásokról Tinúviel regéje kapcsán, amely „szomorú, mint a középföldi regék általában” – elmondása szerint ann-thennathnak nevezik őket. Galadriel dalában is megtalálható népe örökös bánata, szívük kétfelé húzása szülőhelyük és Valinor között. A dalt egymagában adta elő, mikor a Szövetséget búcsúztatta, hárfán kísérve önmagát. Gyakori volt ez a „hangszerelés” a dalnokok között, ez volt a leggyakoribb kísérőhangszer. Ugyanakkor a tündéknek számtalan vidám dala is keletkezett az idők során, s különösen jók voltak énekek rög-tönzésében is. Egyik jó példa erre, mikor Bilbó, Gandalf és a törpök Völgyzugoly felé tartottak, és dalolva kacagó tündékbe botlottak – a leírt szöveg magában is kellően hatásosan mutatja be a könnyed hangulatú, csúfolódó ének világát, ami így, zene nélkül is nagyon ritmusos, nem nehéz valami csintalan dallamot elképzelni hozzá.

A tündék költöttek énekeket más népekről is, többek között az entekről, akikkel szoros barátságban voltak az erdő szeretete és a nyugatra vágyakozás, megpihenni vágyás közös gyötrelme miatt.

Az énekük egy teljesen más arca mutatkozott meg akkor, mikor Vasudvard ostromára indultak. A daluk lelkesítő volt, segítette őket dühük felébresztésében és egységbe hangolásában. A vonuló entek tomporukon verték az ütemet, mintha dobok lennének, „*s a dobverők dübögése, puffogása mellett magas, erős hangok éneklük lelkesen*” a hadba hívó dalt.

Hobbitok

A sok középföldi nép közül talán a hobbitok életmódjába nyerhetünk leginkább bepillantást, tekintve, hogy a Nyugatvégi Piros Könyvet, amelyből az egész kutatás merít, javarészt hobbitok jegyezték fel. Bilbó és Frodó költeményeinek nagy részét kihagytam ebből a csoportból, az ő művészetük mélyebb lelkületük, nagyobb ismereteik miatt elkülönül az átlagos hobbit muzsikától.

A hobbitok békés nép, akiknek a Nagyok népeivel, háborúskodással, különösebb természeti csapásokkal nem kellett megküzdeniük, életük derűs, kiegyensúlyozott. Ez tükröződik dalaikban is. Legjobban Pippin fogalmazta meg Minas Tirithben: „*Mi ritkán éneklünk nagyobb szörnyűségekről, mint a szél vagy az eső. S a legtöbb énekünk olyasvalamiről szól, ami megnevette; meg persze az évésivásról.*”

A hobbit dalokról nagyszerű forrás a Bilbó születésnapjáról szóló visszaemlékezés. Az ünnepségen trombiták, kürtök, dudák, furulyák szerepelnek. Egy rögtönzött zenekar játszott egy „*nagyon bájos, csak egy kicsit heves*” táncot, a körbehoppot. Neve alapján nyilván körtánc lehetett.

A hobbit életfelfogásra és dalra a legjobb példa az, amit Pippin és Samu énekelt a Tönkös-patakon való átkelés után: „*Hó, hó, hó! A butykosom csudajó, búbánatot elzavaró...*” Ennek a dalnak a témájával szöges ellentétben áll az, amelyet azután énekeltek, hogy Trufa és Pippin is kijelentették, hogy csatlakoznak az utazáshoz. A két hobbit külön erre az alkalomra szerezte a szöveget Bilbó hajdani úti nótájára, amelynek viszont egy törp-nóta képezte az alapját, és a dallama is változatlan volt. Elképzelhető, hogy több hobbit-dal dallama, témája a Megyében megfordult utazóktól származik, vagy hobbitok hozták messzi földről. Bár a hobbitoknak nem volt olyan fejlett zenei kultúrája, mint például a tündéknek, mégis kitűnően alkottak verseket, dalokat maguk is. Sorsdöntő volt Bilbó rátermettsége, amikor a Bakacsinerdő pókjait ingerelte ott helyben kitalált csúfolódó dalával, s így sikerült társait megmentenie. Ugyanígy Samu is mutatott érzéket a dalok iránt, mikor megénekelte a kővé dermedt trollokat utazásuk kezdetén.

Látszik a muzsika szeretete abból is, hogy Trufa és Pippin a negyedkor elején vándor történet- és énekmondóként járták a Megyét, és mind dalaik, mind ők maguk híresek, kedveltek voltak. Igaz, maguk a történetek érdekelhették valószínűleg a hobbitokat, de a zenés előadás sokkal élvezhetőbbé tette, hangulati többletet adhatott a mesének, és feltételezhetően jóval kevesebb sikert értek volna el pusztán az epikus elbeszéléssel.

Hogy mennyire része a hobbitok életének is a zene, azt Samu küldetésük utáni kijelentése példázza: „*Mint... a tavasz a tél után, mint a nap a leveleken; és mint minden hárfa, harsona és ének, amit hallottam valaha.*”

Kép: Mordor Fekete Kapuja Nyilászáró Bt [TLV]

Emberek

Igaz, a hobbitok is az emberek népének tagjai, ám ők annyira elvonult életet éltek, hogy érdekesebb külön tárgyalni a Nagyokat. Középfölde népei közül talán az emberek használták leginkább „gyakorlati” célokból az énekeket, a zenét, ez különösen a rohírokra jellemző. Az emberek rövid életűek, épp ezért történelmüket nem őrizheti néhány öröklétű elme, muszáj regéiket dalokban tenni halhatatlanokká. Rohan birodalmában az írásbeliség sem jellemző, ezért kiemelt jelentősége van az énektudásnak mint információhordozónak: Vándor jegyezte meg, mielőtt Éomer csapatai bekerítették őket Rohanban, hogy a rohírok „*könyveket nem írnak, de sok éneket tudnak*”, tehát az ő emlékezetük és tudásuk az énekeikben él. Különös, hogy annyi évszázad után is a dalaikban őrzött csaták, személyek és jövődölések leírása még mindig pontos, változatlan, ami a későbbi korokban nem volt jellemző.

A rohírok emlékezetes küzdelméről, Minas Tirith ostromgyűrűjének megtöréséről jegyezték fel később: „*És akkor Rohan egész serege rázendített, és dalolva*

vagdalkozott, s szép és félelmetes énekszavuk a Városig elhallatszott". Ragyogóan kifejezi, mit jelenthetett e nép számára az ének. Rohanban esik említés a fegyverbe hívó dalról is, ami szintén különleges, talán csak az enteknél lehet találni ezen kívül kifejezett hadba hívó éneket, ám annak szövegéből kiderül, hogy külön erre az alkalomra szerezték, nem volt annyira általános érvényű, mint a rohíroké. És hogy milyennek tűnt a rohir ének mások számára, az kiderül Trufa memoárjából is: „S ha valamelyik lovas fölemelte a hangját és rázendített valami harci dalra, Trufa úgy érezte, megugrik a szíve, bár nem tudta, miről szól az ének.”

Gondor embereinek életében is fontos szerepe és értéke volt az énektudásnak. Beregond, az egyik katona jellemezte így Faramirt: *„mert manapság nehezen hiszik el, hogy egy kapitány bölcs is lehet, meg járatos a hagyományokat őrző tekercsekben és énekekben*”. Tehát az ő értékrendjükben is kiemelkedő az énektudás, bár itt is inkább a szöveg ismerete a fontosabb. Imrahil fejedelem bevonulását Minas Tirith védelmére így említik a krónikák: *„mögöttük hétszáz fegyveres, énekszóval, mind szálfá termetű, szürke szemű, fekete hajú*”, tehát Gondor katonái se vetették meg a muzsikát.

Arnor birodalma a harmadkor végére megsemmisült, ám mégis esik róla említés: onnan származik a Versbeszedett Hagyomány, és ebben a Hagyományban maradt fenn a palantírok leírása is, amelynek ismeretével sikerült Aragornnak megvívnia Sauronnal a látóköveken át.

Van egy embernép, amelyről éppen csak megemlékeznek a Gyűrűháborúban, és vajmi keveset tudunk róluk: ők a vadonlakók. Még ez az apró, rejtett, déli nép is szorosan függött a zenétől, hangszerektől: a források arról számolnak be, hogy dobszóval jeleztek egymásnak, aminek feltétlen előnye, hogy nagy távolságra is elhallatszik, és a jeladó viszonylag rejtve, biztonságban marad.

Két híres ember énektudásáról és dalszerzéséről is megemlékezik a tünde-hagyomány. Az első esetben Beren, mikor Lúthientől próbál meg elszakadni, elénekli a Búcsú Dalát, amit a tündék abban a megtiszteltetésben részesítettek, hogy szavait feljegyezték krónikaikban. A másik ismert ének az, amelyet Túrin Turambar szerzett barátja halálára, címe Laer Cú Beleg, a Nagy Íj Dala.

Az emberek hétköznapjaiban is szerepe volt a különböző hangszereknek. Minden nép használt kürtöket, különösen a rohírok, akiknek óriási távolságban kellett lovas egységeket

irányítani a pusztán. Gondorban is sokszor felhangzottak harangok, trombiták, amik fontos információkat közvetítettek.

A sötétség teremtményei

A gonoszság szülte teremtményeknek is volt valamicske zenei tudása, aminek eredetét igen nehéz megmagyarázni. Talán még Gollam versikéinek létét a legkönnyebb értelmezni.

Frodó visszaemlékezéseiben Gollam egy egyszerű éneke maradt fenn, amely a Gyűrűn kívüli egyetlen szenvedélyéről szól: a nyers halról. Gollam hobbit volt, nem a sötétség szülötte, ezzel magyarázhatjuk a (jelentősen korcsosult) zenei érzéket, illetve, hogy Frodó mintegy felelet-dalt is tudott neki költeni.

Az eredendően gonosz teremtmények énektudását jóval nehezebb megmagyarázni. Márpedig fennmaradtak ork énekek is, Bilbó két ilyen jegyzett fel kalandjai során: *„A koboldok énekelni kezdtek, vagy inkább károgni, az ütemet pedig lúdtalpunk csattogtatásával verték ki a földön, de minden ütemnél megrázva foglyaikat is*”, mikor a Ködhegység mélyébe cipelték őket, illetve énekeltek akkor is, mikor Bilbóék a vargok elöl a tisztáson álló fákra másztak fel.

Szintén tekinthetjük énekeknek a buckamanó ráolvasását, amikor Frodót és társait fogságba ejtette, bár akkor a cél varázslás volt, mégis a kántálás is a zene egy korcsosult változatának tekinthető.

Tehát, ha a tündék korábban említett elképzelése igaz, és csak a lélekkel rendelkező lények képesek szóval szólni vagy énekelni, hogyan tudhatnak az orkok vagy a buckamanók dalolni, mikor lélekkel nem bírnak? Erre egy lehetséges válasz lehet, hogy a dalok valamilyen módon Melkor énekének rút megnyilvánulásai, vagy Melkor az átalakításukkor saját lelkének egy részét helyezte beléjük, és ez szólal meg ilyenkor – természetesen itt nem a Gyűrűhöz hasonló erőfelosztásról van szó.

A fentiek alapján egyértelműen kijelenthető, hogy Tolkien világának népei szorosan függtek a zenétől, életük részét képezte, emlékezetük élt benne, reményt merítettek belőle történelmük fordulópontjain.

Források:

- J. R. R. Tolkien: *A hobbit*
- J. R. R. Tolkien: *A Gyűrűk Ura*
- J. R. R. Tolkien: *A szilmarilok*

A ROVATOT ÖSSZEÁLLÍTOTTA: JÓTH GERGELY (ALYR)

Mostanában az MTT több rendezvényének is Középfölde sötét oldala volt a témája. Ennek kapcsán jelenlegi számunk Talányok rovata is ezzel foglalkozik. Íme, egy kvíz, amely alapján megtudhatod, melyik gonosz lény szintjén is állsz: csak egy troll vagy talán a nazgûlok egyike vagy? Derítsd ki!

1. Milyen lények támadtak Bilbóra és a törpökre a Bakacsinerdőben?
a) vargok b) trollok c) óriáspók
2. Hogy hívták azt a nazgûlt, aki Sauron távozása után Dol Guldur parancsnoka lett?
a) Boszorkányúr b) Khamûl c) Gothmog
3. Milyen színû Smaug?
a) vörös b) arany c) fekete
4. Mit tettek az orkok a ledöntött királyszobor feje helyére Ithilienben?
a) semmit b) egy fenékforma követ c) egy követ egy vörös szemmel
5. Milyen alakot nem öltött Sauron?
a) denevér b) farkas c) pók
6. Ki nevezte Melkort először Morgothnak?
a) Finwë b) Mandos c) Fëanor
7. Mi volt a faltörő kos neve, amivel Minas Tirith kapuját betörték?
a) Drúath b) Grond c) Mormegil
8. Melyik király veszett oda a Boszorkányúrral vívott párbajban?
a) Earnur b) Earnil c) Mardil
9. Hol találta meg Melkor Ungoliantot?
a) Gorgorothban b) Avatharban c) Aramanban
10. Ki ölte meg Gothmogot?
a) Glorfindel b) Ecthelion c) Tuor
11. Hol élt Scatha?
a) Szürkehegység b) Ködhegység c) Árnyékhegység
12. Hogy hívták Cirith Ungol kapitányát?
a) Gorbag b) Shagrat c) Snaga
- +1. Hogy hangzik Barad-dûr neve a Fekete Beszédben?
a) ugyanúgy b) Zigûr c) Lugbûrz

Kép: Hradzski Dóra (Miri)
[Filibert-rend]

Értékelés

0-3 pont: Hát, barátom, némely hegyi troll kifejezetten bölcsnek számít hozzád képest. Olvass egy kicsit többet!

4-6 pont: Haladunk, haladunk, egy átlagos orkkal már felveszed a versenyt! A kétszer kettő talán még nem megy, de egyszerűbb utasításokat (pl. „Kínozd!”, „Öld meg!”) könnyedén végrehajtasz.

7-8 pont: Nem is rossz! Mind a szépséged, mind a tudásod alapján jól megférsz az uruk-hai nép soraiban. Jut eszembe, hallottad, hogy Vasudvardban épp toborzást tartanak?

9-10 pont: Üdvözöllek, eszes barátom! Jól áll a fekete, kifejezetten karcsúsít. Te ugyebár a mélyen tisztelt (és méltán rettegett) nazgûlok egyike vagy?

11 vagy több pont: Gratulálunk, az aztán nem semmi! Képességeid szerint a sárkányokkal vetekszel, erős vagy, mint Ancalagon, kegyetlen, mint Smaug és rafinált, mint Glaurung.

TRAGIKUS HŐSÖK ÉS KOMIKUS ORKOK

ÖSSZEÁLLÍTOTTA: ORTHMAYR FLÓRA (METAFLORA)

Ebben az újrainduló-átalakuló rovatban a tolkieni világhoz kapcsolódó kiadványok, adaptációk és érdekességek minél szélesebb palettáját szeretnénk felvonultatni – bemutatni, ajánlani vagy éppen szétcincálni –, különös tekintettel az újdonságokra. Így első írásunk a Kullervo története könyvet járja körül, a második a Shadow of War játék fény- és mélypontjaira hívja fel a figyelmet, az utolsó pedig a Tolkien című életrajzi filmmel kapcsolatos információmorzsákat gyűjti egybe.

Kullervo története

(J. R. R. Tolkien: *Kullervo története*. Európa, Budapest, 2016)

írta: Hujber Sándor

2016 decemberében végre magyar nyelven is megjelent J. R. R. Tolkien első prózai műve, a *Kullervo története*. A Professzor munkásságának kiváló szakértője, Verlyn Flieger szerkesztésében napvilágot látott kötet témája közel áll a magyar olvasóközönség szívéhez. Finn rokonaink népi eposza, a *Kalevala* ugyanis nem csupán a hazai irodalomkedvelők, de a huszonéves Tolkien szívét is magával ragadta. *Kullervo történetének* elemei végigvisszhangzanak a szerző egész életművén, hiszen a finn népmese-tragédia inspirálta például *Húrin gyermekeinek* történetét is, és a kis északi nép nyelve szolgált végül számos quenya szó alapjául.

A fiatal Tolkient az 1910-es években, még jóval a háború előtt, iskoláskorában az akkori irodalmi körökben általánosan dúló *Kalevala*-láz ragadta magával, hiszen 1907-ben jelent meg William Forsell Kirby fordítása, mely többek között próbálta a híres kalevala-metrumot, a verselési módot, ami az eredeti eposzra volt jellemző. Kirby fordítása sok helyütt nem nyerte el az ifjú Tolkien tetszését, ezért ő maga is megkísérelte a finn nyelv elsajátítását, hogy eredetiben élvezhesse a művet, de – mint azt leveleiben bevallja – e kísérlete csúfos kudarccal végződött.

Az indoeurópai mítoszok világában annyira otthonosan mozgó Tolkienra az újdonság varázsával hatott a *Kalevala* (a szó legpozitívabb értelmében) primitív, pogány világa. Az eposz hősei, ahogy Tolkien írja, „a konvencionális méltóság szembeűnő hiányával viselkednek”. A törzsi ember világának mélyén gyökerező történetekben nem ritkák a számunkra már elborzasztóan ható, ám akkoriban az élet sajnálatos elemét képező jelenségek, például a csecsemőgyilkosság vagy a kényszerházasságok. A mű belső világából is kiemelkedik azonban tragikumával *Kullervo története*, amely a Professzor képzeletét is megragadta. A fiatal Tolkien – aki tizenkét éves korára árvaságra jutott, akárcsak művének címszereplője – talán ösztönös együttérzéssel fordult Kullervo karakteréhez, akit a műben a „görbe sorsú” eposzi jelzővel illet. Tolkien a *Kaleva-*

la 31-36. rúnóját (énekét) dolgozta fel, de sajnálatos módon a kézirat pont a lezárás, a bosszútörténet csúcspontja előtt véget ér. Bár az átirat így is roppant érdekes – különösen Tolkien saját leleményes kiegészítései, melyekben későbbi történetei első szívdobbanásait is megláthatjuk –, mégis akarva-akaratlan elgondolkodunk, vajon a későbbi szerzőóriás fiatal szelleme miféle lezárást kerekített volna a monumentális feldolgozás végére. Talán azt is kijelenthetjük, hogy a szöveg hirtelen befejezése, a nevek gyakori váltogatása összhangban van az eposz és a *Kullervo*-saga nyughatatlan szellemével.

Tolkien (sajnos kevésbé ismert) képzőművészi oldalát is megihlette a finn folklór idegenszerű, furcsa világa. Valószínűleg a művel egy időben festette a *The Land of Pohja* (Pohja táján) című képét, mely egyébként a hazai *Kullervo*-kiadás borítóján is látható. A különös kép a *Kalevala* egy részletét ábrázolja, mikor Vejnemöjnen, az öreg táltos muzsikáját hallva a Nap és a Hold két fa tetején telepedtek meg, hogy jobban hallhassák.

A kötet *Kullervo történetén* és Verlyn Flieger kommentárján kívül tartalmazza még a Professzor két előadását a *Kalevala* egészéről. Szívet melengető érzés olvasni, milyen szeretettel ír Tolkien a kicsiny finn nép hatalmas folklórjának e csodálatos gyűjteményéről. Esszéi és meglátásai még a magyar olvasóközönségnek is számos érdekességgel szolgálhatnak, noha olyan nagy *Kalevala*-kutatókkal büszkélkedhetünk mi magunk is, mint Vikár Béla és Barna Ferdinánd. A könyv végén olvashatjuk még Verlyn Flieger saját összegzését Tolkien és a *Kalevala* kapcsolatáról.

A *Kullervo története* a Tolkien-rajongók széles rétegének nyújthat szórakoztató olvasmányt, hiszen ez volt az a mű, amely elindította a nagy mesélő számos történetét. Különös élmény látni e kicsiny követ, mely később oly gyönyörű és kiterjedt hullámokat vetett a világirodalom és az egyetemes kultúra tavának felszínén – például *A Gyűrűk Ura* vagy *A szilmarilok* képében.

Middle-earth: Shadow of War

írta: Crişan Ioan-Andrei

fordította: Szarvas Szilvia (Siss)

A *Shadow of War* a nagy elismerésnek örvendő, a Monolith Productions által fejlesztett *Middle-earth: Shadow of Mordor* folytatása. Hogy mindenki értse, miről van szó, röviden: a történet *A hobbit* és *A Gyűrűk Ura* közti hatvan évben játszódik. Taliont, a gondori kőszát családjával együtt megölik egy ork rajtaütés során a Fekete Kapunál (Gondor ekkor még tartotta a Kaput – kérdés ne essék). Van azonban egy probléma: nem tud meghalni, ráadásul, ami mindennek a teteje, még egy lidérc is megszállja. A lidércről kiderül, hogy nem más, mint Celebrimbor (én mondtam, hogy kérdés ne essék), Eregion mesterkovácsa, illetve – ahogy néhány Tolkien-beavatott biztosan tudja – Fëanor unokája. Az első játék főszereplője Talion, aki Celebrimbor kíséretében megbosszulja családját, és úgy döntenek, kovácsolnak egy újabb Gyűrűt (mit mondtam a kérdésekről?), amellyel magát Sauront is fenyegető, erős ork hadsereget szándékoznak toborozni. A második játék elején azonban elkaszálja őket a furamód gyönyörű, tündeformájú Banyapók. Nem hiszitek el? Járjatok utána! Ezt követően elszabadul a pokol, és a játékos keresztülkaszabolja magát Mordor hierarchiáján, egészen a játék végéig.

Ha volt is valami reményem, hogy a *Shadow of War* begyógyítja azokat a sebeket, amelyeket a Monolith első játéka ütött Tolkien világán, az úgy elszállt, mint Sauron Barad-dûrból *A Király visszatér* végén. A játék belekontrárodik Középfölde teljes történelmébe – azokról a Gyűrűlidérccekről ne is beszéljünk ...

Ugyanakkor, noha látványosan belebukik a tolkien világ ábrázolásába, a *Shadow of War* lenyűgöző Mordort teremtett. Közébe nincs a sivár, baljóslatú, és valljuk be, elég unalmas tájhoz, amin az első részben rongyoltunk végig; a Sötét Úr birodalma itt meglepően változatos. A vulkáni mezőkkel és éles sziklakkal szabdalta Gorgorothra lehetett számítani, de Núrnen buja mocsarai és Seregost melankolikus hangulatot keltő, jégsapkás hegyei – igen, Skyrim, igen – jelentősen hozzájárulnak a játékidőhöz és a világ szépségéhez.

Személy szerint örültem volna a némileg zordabb megközelítésnek; azaz érdekes lett volna, ha a fagy ténylegesen kifejti a hatását, ha nem foglalkozunk vele; és mondjuk, ha beütne egy jó kis hőkimerülés, ha túl sokáig bolyongunk abban a párás mocsárban? Bármí, ami miatt az adott területet egyedinek érezzük, eltérőnek a többitől.

A kialakítás jó, a tájak gyönyörűek, de hiányzik belőlük az élet. Nincs különbség a perzselő meleg és a farkasordító hideg között, leszámítva, hogy jó pár órányi játékot biztosítanak.

Nagy csalódásomra maga a történet meglehetősen lapos, ami elég nagy szégyen, tekintve, mekkora lehetőségek vannak benne. Talion állhatatos világnézete és hűsége, illetve Celebrimbor homályos céljai és erkölcsi folyamatos összeütközések forrása az egész játék során. Azt várná az ember, hogy eljön a nagy szembenézés, vagy előbb-utóbb választani kell kettejük között. A játék során többször is belegondoltam: melyiküket választanom? Sajnos sosem fogom megtudni, mivel a játék nem kínált ilyen lehetőséget. Ami viszont tényleg tetszett: a vége. Anélkül, hogy bármit is elkottyantanék: rendkívül elégedett vagyok azzal, ahogyan a Monolith összefésülte a játék végét Peter Jackson adaptációjával. A zene, a filmes jelenetek, a narráció: minden a helyén volt. A finálé mindent felsorakoztat, amit addig a játékos végrehajtott, elgondolkodtat a döntéseken. Még Talion élete, tettei és harcá-

Kép: DoomGuy26 [DeviantArt]

nak vége is megmozdít bennünk ezt-azt. És nem, nem feledkeztem el Ratbagról, a vicces orkról, csak nem nyugózott le különösebben; olyan erőltetettnek éreztem, mint az automatikusan vihogó közönséget a komédia-sorozatokban.

A *Shadow of War* tagadhatatlanul szórakoztató, legalább is a nagy része, mielőtt el nem kezdődik a vég nélküli várvedés. A Nemesis rendszer gyakorlatilag végtelen számú uruk és vezérek megölését teszi lehetővé, és mind rendelkezik sajátos erősségekkel és gyenge pontokkal. Elég egyszer elbukni, és véged. Mielőtt azonban bosszúvágytól fűtve végigrohannál Mordoron, jusson eszedbe, hogy az ellenség most erősebb, és ahogy te emlékszel rá, ő is emlékszik rád. Ha nem vigyázol, és alkalmatlannak bizonyulsz, csak egyre feljebb nyomod a kapitányokat a ranglétrán, így téve őket egyre nehezebben legyőzhetővé. Még egy multiplayer-opció is elérhető, ahol más játékosok megölhetik a te rémálmaidat kísértő urukokat, vagy vadászatra indulhatsz, hogy megbosszuld a más birodalmakból származó Talion-kollégákat.

A játékmenettel kapcsolatban egy nagy sirámom van: a milliárdnyi panel, mellékküldetés, kihívás, lap, tehetség és a többi. Rettentően zsúfolt, különösebb lényeg nélkül. A küldetések egy idő után ismétlődőkké válnak. Ölj meg öt ilyen, szedj össze három olyat, öld meg azt a főmuftit, ölj meg lesből ennyi meg ennyi orkot, meg hasonlók. Ha valaki hozzám hasonlóan nem akar Sauronnal dacoló hadsereget toborozni, ezekkel nemigen fog foglalkozni. Ha valakinek viszont a várostrom a szíve csücske, ké-

szüljön fel némi mikromenedzsmentre és menüallózásra. Máskülönben a *Shadow of War* kifejezetten jól játszható, 40-50 órányi élvezhető játékidőt nyújt, ami alatt élőhalottként, lidérctesóknk segítségével számolatlanul lehet orkokat szeletelni, nyezni, vágni, kockázni, leszúrni, megszegyeníteni, megkínozni és örületbe kergetni. Említettem, hogy balroggal is kell csatázni? Sárkányhát-ról? Igen, jól hallottátok.

Összefoglalásként azt mondanám: noha hiányzik a Tolkien univerzumához méltó, megkapó történet, a játék sikeresen fűszerezi és teszi szórakoztatóvá a komor és baljóslatú Mordort. Nem, az eredeti középföldei orkok valószínűleg nem cockney akcentussal beszélnek, nem játszanak fuvolán, nem kántálnak verseket, miközben feldarabolni igyekeznek az embert, és biztos, hogy nincsenek olyan szövevényes lelki nyugjeik, mint a *Shadow of War* orkjainak, de végül is minden összeáll egy nagy, élvezhető, szórakoztató káoszba.

Játékmenet: 9,5/10

Grafika: 9/10 (PS4-en)

Zene: 7/10

Nem rossz, de nem is kiemelkedő – a vége remek!

Történet: 7/10

Jó, de nem elég kidolgozott. Nincs teljesen lezárva, kissé elégedetlenül hagyja az embert.

Összességében: 8,1

Tolkien – már készül az első életrajzi ihletésű film

írta: Barna Bálint (Gandalf)

Lehet-e érdekes egy olyan egész estés játékfilm, amely John Ronald Reuel Tolkien fiatakoráról szól? Szerintünk, rajongók szerint mindenképpen, de szerencsére nem vagyunk egyedül: több filmstúdió is úgy gondolja, hogy szélesebb közönséget is érdekelhet a téma.

A korábbi években éppen ezért már többször is felmerült, hogy filmet készítsenek Tolkien életéből. Voltak, akik életrajzi ihletésű történetben gondolkodtak, és voltak, akik inkább egy fikciót meséltek volna el, de sokáig nem nagyon lehetett hallani róluk semmi konkrétat.

2017-ben azonban a Fox Searchlight Pictures és a Chernin Entertainment nekivágott az első ilyen produkciónak, és októberben már forgatni is kezdték Angliában az egyszerűen csak *Tolkien* címre hallgató filmet. A rendezője a finn

Dome Karukoski, a forgatókönyvet az ír David Gleeson és az angol Stephen Beresford írták.

A történet középpontjában Középfölde leendő atyjának „jellembővízei” állnak, azaz a fiatakori barátságok, kapcsolata a Lúthien Tinúvielt is megihlető Edith Bratttel, és az I. világháború élménye. Az ifjú Tolkien Nicholas Hoult alakítja, szerelmét, Edithet Lilly Collins, nevelőapját, Francis Morgan atyát pedig Colm Meanley. További szerepekben Tom Glynn-Carney és Genevieve O'Reilly lesznek láthatóak.

Pontos premier dátum jelen sorok írásakor még nem volt ismert, de már most tudni lehet, hogy nehéz lesz kivárni, mert az első kiszivárgott képek igencsak biztatóak lettek. Nekünk, rajongóknak mindenesetre ott lesz a helyünk a moziban!

A GONOSZ SZÜLETÉSE

VÁLOGATTA: SÁS BERNADETTA SÁRA (ESTELWEN)

Így írunk mi, saját ötletünkre vagy kötött témára, versben vagy prózában... Ez a két alkotás mesterdarabként született, témájuk – összhangban a táborigórenddel – a gonosz születése. A mestervizsga hagyományosan a hat-hét alkalmas táborigórendek záróvizsgája azok számára, akik szeretnék megmérteni, hogy mit tanultak, és mennyit fejlődtek. A sikeresen vizsgázók titkos mesterré avatásuk után bemutatják alkotásaikat a tábor szélesebb közönségének – és most a Lassi Laurië olvasóinak is.

Testvérballada

írta: Alexandrov Anna (Aydin)

A hetedik kapu szárnya
Íme, kitárul egy reggel,
S arany hajjal, kék szemekkel
Két testvér lép rajta át.
Glorfindel két tanítványa,
Páncéljuk a fényt beissza,
Százszorosán veri vissza
A fehér nap sugarát.

Amint mennek, sokadnapra
Emberlakta földön járnak,
S tucat emberfejet látnak
Lógni fenn egy vár fokán.
Tíz éj jön tíz alkonyatra,
S amint elmúlik a bánat,
Kardot rántnak, bosszút állnak
Az emberföld zsarnokán.

„Itt egy kút, s az arcom vérrel
Mocskoltam a küzdelemben.
Öcsém, fordulj velem szembe!
Te arcod is vérben áll!”
„Édes bátyám, bárki kérlel,
Én e vértől meg nem válok.
Tudnom kell majd, bárhol járok –
Van gonosz, és van halál.”

Útjuk halad, na de merre?
Dor-lóminba érnek másnap,
Csendes falvak között járnak –
Zsarnok uralkodik itt.
Öt nap fordul öt reggelre,
Míg az, kinek tiszta arca,
Méltó okot lát a harcra,
S szabadságot ad nekik.

„Alszol, öcsém?” „Rémült lázban
Forgolódom minden éjjel,
Embervérrel, nagy veszéllyel
És halállal álmodom;
De a következő házban
Készen állok a csatára –
S ha a vámon ez az ára,
Valinorra, megadom!”

Tovább, tovább! Itt egy város;
Azt beszélik új uráról,
A gonosz nincs tőle távol.
Ott a fellegrvár, ne késs!
Fut az egyik, vértől sáros,
Fut a másik a nyomában,
Aranyszínű szép hajában
Fehér gyöngyből hóesés.

„Öcsém, vérben látlak járnival!”
„Mit akarok, azt kérdezte,
Arcom mocskosnak nevezte,
Mint a temető fűvét.
Pedig ha itt mocskos bármi,
Ez a föld az, mégis állom,
Nem mosom le, bár utálom
Vérük, vétkük tengerét!”

Gondothlimbar csarnokában
Kapu tárul fel egy reggel,
S arany hajjal, kék szemekkel
Elda vándor lépi át.
Most tért vissza egymagában,
Páncélja a fényt beissza,
Százszorosán veri vissza
A fehér nap sugarát.

Töréspont

írta: Tóth Gergely (Alyr)

I.
Sötét nap volt ez a Gwaith-i-Mírdain számára. Celebrimbor dühösen vette kézbe a kalapácsot, és olyan erővel ütötte a vasat, hogy a segédei biztosak voltak benne, aznap semmi hasznos nem készül az üllőn.

Csak ütötte és ütötte, közben félhangosan szitkozódott, végül a formátlan vaslapot a hulladék közé dobta. Újabb alapot tett az üllőre, és újra dolgozni kezdett. A kezdeti düh lassan elszállt, a helyét a tervezgetés vette át. A vasdarab lassan formálódni kezdett a kalapácsa alatt, egy sisak alakját vette fel. A segédei összenéztek, és sóhajtottak. Celebrimbor első munkája még egészen ifjúkorában egy sisak volt, s azóta olyan sokat készített, hogy szinte odafigyelés nélkül képes volt szebbnél szebb darabokat gyártani. Újabban akkor készített sisakokat, amikor valamit alaposan át akart gondolni.

Hajnalra, három sisakkal később, készen volt a terv.

Nem törődve a korai órával összehívta a céhtagokat, akik döbbenet hallgatták végig vezetőjüket. Néhányan, akik ott voltak előző nap, szomorúan bólogattak, a többiek inkább kínosan feszengetek, vagy csak döbbenet hallgattak.

Amit hallottak, az sötét, szinte aljas tervnek tűnt a számukra, eddig, ha szót is ejtettek róla, elképzelhetetlennek tűnt a megvalósítása.

Celebrimbor azonban eltökélt volt. Határozottnak és magabiztosnak érezte magát, mint aki egy láthatatlan béklyót rázott le magáról. Biztos volt benne, hogy mit kell tennie, még ha ez fájt is, és idegen volt a személyétől.

Választani kellett a két oldal között, és mindent számba véve végül választott. Hiába húzta szíve az egyik irányba, az esze biztosan tudta, mi a helyes út.

Félre kell tenni az egyéni érdekeket, és az összes tünde, sőt, egész Középfölde javát kell szolgálni. A Mírdain a kapujában volt annak, hogy ezt megtehesse, hogy olyan tudásra tegyen szert, ami meghaladja még az őseikét is. És minden akadályt el akart hárítani ez elől, még akkor is, ha ez az akadály maga az uralkodó.

A terv megvalósítása lassan haladt. Felmérni az erőviszonyokat, megkötni az egyezségeket több időt vett igénybe, mint azt valaha is sejtették volna. Meg kellett találni

a módszereket, hogy az átmenet gyors legyen és vértelen, ezzel is megmutatva, hogy a noldák igenis képesek tanulni a hibáikból.

Hetek teltek el látszólagos tétlenségben, az első napokban Annatarinak színét sem lehetett látni, úgy tűnt, az események még a munkától is elvették a kedvét. Korábban fáradhatatlan volt, időnként napokat dolgozott egyhuzamban egy-egy művén, és amikor előbukkant a műhelyéből, néha még Celebrimbort is elfogta az irigység. De a mai

mindig meghívta magához a mestereket, hogy megmutassa, miként készítette.

Soha semmit nem titkolt előlük.

Most azonban visszahúzódott szerény hajlékába, és amikor napokkal később előjött, akkor is mint ha csak a saját árnyéka lett volna. A műhelybe érve alig nyúlt az eszközkhöz, nem fogott új munkába.

Mindannyiszor, amikor Celebrimbor elhaladt a háza előtt, elkomorodott. Gyűlölte, ha valakit ártatlanul megaláznak.

II.

Az az este a tisztulás estéje volt a Gwaith-i-Mírdain számára. Elrond minden gyanúját igazolva látta.

Az Ékkőfaragók ünnepén, amikor végre szemben álltak Annatarral,

minden kiderült. Haladéktalanul írt Gil-galadnak, hogy helyesen döntöttek, amikor megtagadták a maiától a Lindonba való belépést.

Azt ugyan el kellett ismernie, hogy az ékszer, amelyet a céhtagok készítettek, valóban gyönyörű volt. Hajszálvékony mithril és ragyogó gyémántok tökéletes összhangja, méltó egy királyi felséghez.

De Galadrielt nem lehetett holmi ajándékokkal elkápráztatni, eddig sem ért nála semmit Annatar hízelgése, és most néhány szóval megtörte az iránta érzett maradék bizalmat is.

Ahogy felidézte maga előtt a jelenetet, Annatar a díszes öltözetben, kezében a fejéssel, és vele szemben a szigorú arcú királynőt az egyszerű, dísztelen fehér ruhájában, elcsodálkozott, hogy nem vette észre azonnal a szembenállást. Ha csak egy pillanatra is, de lehullott az álca, és ott álltak egymással szemben, az Árnyék és a Fény, és minden dísz, mithril és gyémánt ellenére a Fény hölgye volt a hatalmasabb.

Kép: Hradzski Dóra (Miri) [Filibert-rend]

Utána Annatar meghajtotta a fejét, és visszavonult, Celebrimbor felháborodott, hogy Galadriel visszautasította az ékszert, az ünnepség megszakadt, de egyértelmű, ki lett az este győztese. Azzal az egyetlen mondattal, hogy nem emlékszik ilyen nevű maiára Aulë műhelyéből, a királynő megsemmisítette Annatar minden büszkeségét. Minden bizonnyal hamarosan elüldözik azt a csalót, aki beférkőzött Eregion szívébe, és hamar megtisztítják az Ékkőfaragókat a szennyétől. Fëanor unokája végre megtörheti atyja s nagyatyja hibás döntéseinek sorát, és méltóvá válhat a vérhez, amely ereiben folyik. A levél elküldése után hamarosan maga is útnak indult, elhagyva a forrongó Ost-in-Edhilt.

III.

Ez az este a bukás éjszakája volt a Gwaith-i-Mírdain számára. És az ő számára is. Annatar fel és alá járkált a házában. Első kétségbeesésében már az azonnali menekülést fontolgatta. Nem érhet így véget, nem fordulhat így a sors! Hiszen mindent megtett, hogy ne így legyen. Minden erejével a tündéket szolgálta, minden tehetségét, tudását nekik ajánlotta. Őszinte volt és segítőkész, fáradhatatlanul és jó szívvel segített jóvá tenni mindazt a kárt, amit ő és egykori ura e földnek okoztak. És most itt van ez. Nem. Nem lehet, hogy így ér véget. Miután legyőzte a Valinor öntelt és üres fényét megéneklő Finrodot, már érezte, hogy a sors más utat szán a foglyainak. Aztán, amikor meghallotta odakintről a leányt, már tudta, hogy a végzet megérkezett a kapuihoz. A tündék mind azt hitték, hogy Huan győzte le, hogy Valinor kutyája egymagában elég volt ellene, Kegyetlen Gorthaur ellen. De Huan éppúgy meghalt volna, ahogy számtalan valinori szolgál, akivel dolga volt. Meghalt volna, ha ő nem néz Lúthien szemébe. De bele-nézett, és amit ott látott, annak hatására megadta magát. Később, amikor árnyékként bujkált a rengetegeken, és próbálta figyelmen kívül hagyni a Sötét Úr harcra hívó szavát, eszébe jutott, mennyire hatalmas lehetett volna Lúthien, ha Morgoth oldalára áll. Talán Glaurungnál is jobban rettegték volna. Morgoth hiába várta hadnagyát, és amikor végül legyőzött, és szolgálai elpusztultak, végül előbújt a rejtekből. Előbújt, és azonnal megadta magát Eonwénak, de tőle hiába várt kegyelmet. Ugyanaz az öntelt magabiztosság jellemezte, ami valinori gazdáit, és éreztette, hogy aligha kaphat külön büntetést korábbi uránál. Elmenekült, de most már nem ment messzire. Elhatározta, hogy amint a valinori seregek távoznak, azonnal felajánlja

a segítségét bárkinek, aki a világ meggyógyításán dolgozik. Mindent biztosan nem javíthat ki, de sokat segíthet így is. Az eregioni kovácsoknál aztán megtalálta a számítását. Gil-galad és Elrond nem fogadták jó szívvel, de talán csak minden ainut meggyűlöltek. Celebrimbor viszont, szakítva atyja és főleg nagyatyja önteltségével, elfogadta a segítséget.

Eleinte ugyan nem bízott meg benne teljesen, de ez cseppet sem érdekelte, mindent felidézett, amit valaha Aule műhelyében tanult és látott, és megtanította a tündékeknek. Szeretett velük együtt dolgozni. Sokkal aprólékosabbak és figyelmesebbek voltak, mint akár Morgoth, akár a szolgálai. Szomjazták a tudást, és bizalommal hálálták meg. A műhelyben úgy érezte, képes elfelejteni a Homályt, amelyet egykor olyan nagy kedvvel szolgált, de amit végül megtagadott.

És akkor jött Galadriel.

És egyetlen mondattal... nem!

Nerwen már Valinorban híres volt határozottságáról, akaratáról és persze ragyogó szépségéről, és nem véletlenül. Amint először találkoztak Eregionban, azonnal felismerte, és kitüntetett kedvességgel bánt vele. Bár nem fogadta szívesen, úgy tűnt, képes elviselni a jelenlétét. De mintha csak a megfelelő pillanatra várt volna.

Gyűlölte.

Gyűlölte, ahogy ragyogó szemeivel ránézett, ahogy a Nyugat fénye tükröződött arcán, ahogy egyetlen pillantásával, egyetlen mozdulatával mindenki fölé nőtt, ahol csak megjelent.

Celebrimbor, a nemes nolda kovács suta kisinásnak tűnt mellette, minden ékszer és kincs fakó kis vasdarabnak.

Gyönyörű volt és rettenetes.

Imádta és gyűlölte.

Nem látta előre, mi történhet az ünnepségen, nem készült fel.

Amikor a királynő szavai felcsendültek, egy pillanatra megdermedt.

Ez az egy pillanat elég volt Galadrielnek, hogy átlásson minden álcáján, leleplezze őt igazi valójában.

Csak ketten látták, mi történt, talán egy pillanatra mások is, ha ugyan megértették, mit is látnak.

Az, hogy nem emlékezett rá Aulë maiójaként, sértette az önéreztését, hiszen nem volt egyetlen ott sem. De az igazi csapás az azt követő mosoly mögött rejtőzött.

Galadriel a szemébe nézett, és a fejében csendültek a szavai:

„Ne hidd, hogy megváltozhatsz, ne hidd, hogy bármit jóvá tehetsz. Aki kígyó, az kígyó is marad.”

Gyűlölte. Rajongta. Még ezután sem tudta kivonni magát a hatása alól.

De talán igaza van. Amikor minden álcája lehullott, és pórén állt a fényben, valami, ami addig mélyen aludt, felébredt a lelkében. Kedve lett volna visszavágni, kimutatni az erejét, elpusztítani az egész csarnokot.

Inkább elmenekült.

A világnak nincs szüksége egy újabb háborúra.

Kép: Balázs Bence Bálint [Filibert-rend]

Napokig rágódott, bujkált a szemek elől. Senkit nem akart látni, és nem akarta, hogy bárki is lássa.

Nem tudott a nép közé menni, de nem akart elmenekülni. Újra és újra felidézte a jelenetet. Újra és újra érezte magában azt a már-már elfeledett erőt.

Galadriel megfenyegette, semmibe vette a törekvéseit, és ellene tört. Arcán a Fák tiszta fénye ragyogott, és ebben az elviselhetetlen fényben láthatóvá vált az árnyék. Az árnyék, amiről azt hitte, már megszűnt, már eltemette mindörökre.

És az árnyék életre kelt, suttogni kezdett. Először csak halkán, de a hangja egyre erősödött: Vagy elmenekül, gyáván a valák magányos képviselője elől, vagy védekezik. Vagy hagyja, hogy a tündék tovább fakuljanak, vagy segít nekik megőrizni a világ fényét. Hiszen nekik segíteni jó dolog. Megőrzik a világ fényét, és hatalmat kapnak.

Ha ugyan tudnak élni vele.

És ha nem tudnak? Talán szükségük van valakire, aki vezeti őket a hatalmasok veszélyes világában. Hogy ne kerülhessen sor újabb lázadásra, újabb testvérmészárlásra megfontolatlan eskük és ígéretük miatt.

Hiszen ezzel nem okoz kárt, nem rontja meg a lelküket, nem nyomorítja meg őket, csak egy újabb szintre emeli a közös munkát és a világ teljesebbé tételét.

Kegyetlen Gorthaur, Melkor hadnagya mindörökre eltűnt, Morgoth árnyéka megszűnt nyomasztani. Legyőzte Galadriel fenyegetését.

Ahogy kilépett a háza kapuján, érezte, hogy megváltozott. Magabiztosabb lett. Teljesebb. Szemével a fehér alakot kereste a tömegben.

Szívesen elé állt volna egy újabb próbára. Szemébe mondta volna, hogy nem ért célt.

Nem sikerült felkeltenie a régi ellenfelet, de életre hívott egy újat.

IV.

A megújulás reggele virradt a Gwaith-i-Mírdain számára.

A lázadás vértelenül folyt le, szinte udvariasan.

Galadriel és Celeborn távozik a Ködhegységen túlra, Eregion irányítását az Ékkőfaragók veszik át, Celebrimbor vezetésével.

Sokan sajnálkoztak, mások gyűlölködtek.

Galadriel hallgatott.

Ahogy Hadhodrond kapujából visszánézett a kihaltnak tűnő Magyalföldre és a sima köves útra, felsóhajtott. Szolgái a bánat jelének vélték, de az elégedettségé volt.

Biztos volt benne, hogy most is figyelik. Ő figyelteti.

Száműzetésekor csak egy pillanatra látta, de ez elég volt, hogy megbizonyosodjon arról, elérte a célját.

Annatar megváltozott. Elsőre ugyanaz a kedves, segítőkész alak volt, mint annak előtte, de egy kicsit kevésbé mélyebbre hajolt, egy kicsit több büszkeség csillant a szemében.

Évekig kereste a tökéletes alanyt a tervéhez, aki elég hatalmas ahhoz, hogy megérje a kockázatot, és elég önérzetes, hogy rést találjon a megbánásán.

Morgoth sok egykori szolgájával találkozott az évek alatt, ki jobban megbánta bűneit, ki kevésbé, de mind gyengék voltak, méltatlanok a célra.

De Annatar tökéletes volt. Látta benne a megbánást, az őszinte segíteni akarást, de cseppet sem érdekelte. Látta benne ugyanis a lehetőséget, hogy hatalmas gonosszá váljon, olyanná, aki félelmetes utódja lesz Morgothnak ebben a szürkülő világban. A kígyók nem változnak, csak meg kell taposni őket kissé.

Olyan utóddá válik majd, akinek sötétségében jobban ragyog a fény, aki hősi tettekre sarkall. Akinek csak egy igazán méltó ellenfele lehet.

Ő, Galadriel, a fehér királynő.

MI FÁN TEREM AZ MTT-S SZERVEZŐ?

ÍRTA: MIKESY ANNA (ÉOGL)

A Magyar Tolkien Társaság közössége olyan emberekből áll, akik szeretik Tolkien munkásságát. Hogy mit jelent ez? Azt, hogy mindenki magától, a saját érdeklődéséből jön, ugyanígy a feladatait is mindenki saját döntéséből vállalja. **Itt nincsenek alkalmazottak, csak önkéntesek.**

Ez furcsán hangozhat, de igaz: önkéntes munkaként végzik az egyesület vezetését az elnökök, a titkárok, a gazdasági vezető, a felügyelőbizottság. És a rendezvényeket is önkéntesek szervezik, legyen szó egy tábor vezetőjéről vagy a legkisebb rendezvény büféséről. Nemhogy fizetést nem kapnak a munkájukért, hanem ugyanúgy fizetnek a rendezvényért, mint bárki más. (A szervezők és a segítők – bizonyos szabályok szerint – 20%, illetve 5% kedvezményt kapnak a részvételi díjból.)

Ennek ellenére az MTT-ben vállalt önkéntes munkát ugyanolyan felelősségteljesen végezzük, mint a saját hétköznapi munkánkat vagy tanulmányainkat. Le sem lehet tagadni, hogy ez bizony néha fárasztó, vagy néha olyankor kell ezzel foglalkozni, amikor a legkevesebb kedvünk sincs hozzá. Mégis megéri, mert értékes, amit létrehozunk! Ezért is vagyunk olyan sokan.

Ha több rendezvényünkön voltál már, találkozhattál azzal, hogy az az ember, aki a legutóbb a teljes programot koordinálta, most azt se tudja, hogy hol a mosdó. Vagy hánykor van a következő program. Meg úgy egyáltalán semmit. És ha egy szervezőnek megemlíted, hogy jövőre te is szívesen vennél részt a rendezvény szervezésében, csak megvonja a vállát, hogy *hol van az még...*

E mögött a jelenség mögött is ez van: szerencsére sok az önkéntes, és minden rendezvényt (és projektet) más és más szervez. A szervezői csoportok autonómok, és bár elfogadott pályázattal és költségvetéssel kell rendelkezniük, a főbb kereteken belül teljesen szabadon mozoghatnak. Ez teret ad a kreativitásnak, és nem utolsósorban lehetőséget ad új ismeretségek, barátságok kötésére. (A pályázati felhívások a honlapon bárki számára elérhetőek. Egy rendezvény megszervezésére több pályázat is érkezhet, ilyenkor az Elnökség és a Tanács választja ki a legjobb koncepciót és a legütőképesebb szervezői csapatot. A megadott sablon alapján elkészített költségvetésről is az Elnökség dönt, hiszen ők felelnek az egyesület és a rendezvények anyagi biztonságáért.)

Ha pedig netán kedvet is kapsz már a szervezéshez, itt egy kis segítség, hogy is kezdhetsz neki!

Alapvetően három szervezési szintet különböztetünk meg: a főszervezőt, a felelős szervezőt és a helyszíni segítőt.

Helyszíni segítő bárki lehet, fiatal és idősebb, fiú, lány, akár csak néhány órára vagy egy egész napra, egész rendezvényre is. Mindenkinek szoktunk találni testhezálló feladatot, és segítőtől sosincs elég. Ha bármelyik rendezvényen látod a segítői felhívást, jelentkezz bátran!

Felelős szervező is szinte akárki lehet, akit egy kicsit már ismerünk: helyzettől függően egy rutinos emberrel közösen vagy az ő mentorálásával. Az ismeretséget sem kell komoly vizsgának tekinteni. Ha egy lelkes ember eljön pár rendezvényre, vállal pár kisebb feladatot (videózás, képszerkesztés, raktárpakolás stb.), közben beszélget, jól érzi magát, már megismeri a közösséget és a közösség is őt. Ezután, ha jól végezte a dolgát, az adott rendezvény szervezői maguk fogják őt ajánlani a többieknek, vagy akár ő is jelentkezhet egy alakuló csoportnál, hogy szívesen beszáll a következő rendezvénybe.

Főszervező persze nem lesz az ember azonnal. Ehhez az adott területen már fel kell tudni mutatni némi tapasztalatot. (A főszervezők az egyes nagyobb területek felelősei, a teljes rendezvény összehangolását végzik. A rendezvény „főnökét” vezető szervezőnek hívjuk.) Szervezőként sok mindent megtanul az ember: az MTT-s szokásokat, szabályokat, és a saját korlátait is, hogy mekkora a teherbírása, a türelme, és hogy mit szeret csinálni. Meg azt is, hogy mit nem szeret. Ha esetleg ebbe az utóbbiba futsz is bele, egy fontos: ne csüggedj! Mindnyájan voltunk már olyan szerepben, ami nem lett a kedvencünk, vagy esetleg nem volt az erősségünk.

Ha pedig nem csak egy-egy rendezvényt segítenél, bőven akadnak folyamatos projektek, rendezvényhez nem tartozó, illetve egész éves feladatok is. Ha van elképzelésed, mit tudnál tenni, írd az info@tolkien.hu címre, vagy iratkozz fel a **Tolkien.hu portálon** a rendezvényszervezőknek, potenciális segítőknél szóló hírlevélre!

Gyertek önkéntesnek, szerezzetek tapasztalatot, élményeket, barátságokat!

:PVGNAE: EREGIONIS: ET: EXPVGNATIONIS:
:SAVRONIS:

TAR-TAPERIENA

ᠶᠢᠨ
ᠶᠢᠨᠠᠨᠠᠨᠠᠨ

ᠶᠢᠨᠠᠨᠠᠨ

